

Izvještaj

Komisije domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvaliteta i davanje preporuka o akreditaciji studijskog programa prvog ciklusa studija Turizmologija u okviru klasterske akreditacije studijskih programa na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli

Naziv visokoškolske ustanove: **Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Tuzli**

Adresa: **Dr. Tihomila Markovića br. 1, 75 000 Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Datum posjete: **11. i 12. novembar 2025**

Sastav komisije:

Mariana Lukić Tanović, predsjednik/sekretar, predstavnik akademske zajednice BiH

Vladica Ristić, predstavnik međunarodne akademske zajednice

Ajla Smajlović, predstavnik privrede i prakse

Belmina Šarić Medić, predstavnik studenata

Komisija domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvaliteta i davanje preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova, odnosno njihovih studijskih programa radi u skladu sa Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 100/11 i 26/19) i Odlukom o kriterijumima za studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/17).

Sadržaj

Uvodne napomene	4
1. Komisija	4
1.1 Sastav	4
1.2 Zadatak /uloga	4
1.3 Metod rada.....	4
1.3.1 Priprema	5
1.3.2. 5	
1.3.3 6	
1.3.4 6	
2. Izvještaj.....	8
2.1 Opšte informacije o visokoškolskoj ustanovi, odnosno studijskom programu	8
2.2 KRITERIJI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA PRVOG I DRUGOG CIKLUSA STUDIJA	9
2.2.1 POLITIKA OSIGURANJA KVALITETA STUDIJSKIH PROGRAMA	9
2.2.2 KREIRANJE I USVAJANJE STUDIJSKOG PROGRAMA TURIZMOLOGIJA I CIKLUS	12
2.2.3. UČENJE, PODUČAVANJE I VREDNOVANJE USMJERENI NA STUDENTA.....	18
2.2.4 UPIS I NAPREDOVANJE STUDENATA, PRIZNAVANJE I CERTIFICIRANJE.....	22
2.2.5 LJUDSKI POTENCIJALI	24
2.2.6 RESURSI I FINANSIRANJE.....	29
2.2.7 UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA O STUDIJSKIM PROGRAMIMA	31
2.2.8 INFORMISANJE JAVNOSTI O STUDIJSKIM PROGRAMIMA	33
2.2.9 KONTINUIRANO PRAĆENJE, PERIODIČNA EVALUACIJA I REVIZIJA PROGRAMA...	34
2.2.10 MOBILNOST AKADEMSKOG OSOBLJA I STUDENATA	38
3. Mišljenje o ishodu akreditacije	41
4. Prilozi	41

Uvodne napomene

Komisija stručnjaka prezentuje svoje mišljenje na osnovu samoevaluacijskog izvještaja i opisuje zatečeno stanje na visokoškolskoj ustanovi u skladu sa Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 100/11 i 26/19) i Odlukom o kriterijumima za studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/17).

1. Komisija

1.1 Sastav

Komisija stručnjaka je imenovana Rješenjem Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, broj: 05-33-1-517-2/25 datum: 22. 10. 2025, u sastavu:

1. Mariana Lukić Tanović, predsjednik/sekretar, predstavnik akademske zajednice BiH
2. Vladica Ristić, predstavnik međunarodne akademske zajednice, član
3. Ajla Smajlović, predstavnik privrede i prakse, član
4. Belmina Šarić Medić, predstavnik studenata, član

Članovi Komisije su na osnovu člana 24. stav (7) Pravilnika o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa Tuzlanskog kantona za sekretara Komisije, odnosno osobu koja će koordinirati rad Komisije sa visokoškolskom ustanovom i Agencijom, te obavljati administrativne poslove u Komisiji imenovali prof.dr. Marianu Lukić Tanović, iz reda članova predstavnika akademske zajednice

1.2 Zadatak /uloga

Komisija stručnjaka ima zadatak da :

- izvrši evaluaciju kriterija i indikatora za akreditaciju visokoškolske ustanove
- uoči dobre i loše strane visokoškolske ustanove
- definiše preporuke za unapređenje visokoškolske ustanove

1.3 Metod rada

Procedura rada Komisije stručnjaka obuhvata sljedeće faze:

1. Priprema
2. Posjeta visokoškolskoj ustanovi
3. Pisanje izvještaja komisije
4. Formiranje mišljenja

1.3.1 Priprema

Svi članovi Komisije stručnjaka analizirali su samoevaluacijski izvještaj i njegove priloge, definisali su listu pitanja, dali preliminarnu ocjenu ispunjenosti kriterija sa argumentima na osnovu podataka iz samoevaluacijskog izvještaja.

Predstavnica Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Sanela Pašić – Delahmetović, članovima Komisije 22. 10. 2025. godine dostavila je Rješenje Agencije o imenovanju Komisije. Nakon isteka roka za žalbu na Rješenje o imenovanju Komisije, članovima Komisije dostavljeni su:

- Samoevaluacijski izvještaj u dve jezičke varijante (BHS i engleski jezik), sa priložima
- Odluka o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 100/11 i 26/19)
- Odluka o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 47/17)
- Metodologija pisanja Izvještaja (aneks 24)
- Agenda posjete visokoškolskoj ustanovi (aneks 14)
- Etički kodeks za stručnjake (aneks 15)
- Obrazac i smjernice za stručnjake (aneks 16)
- Tabelu za pitanja (aneks 17)
- Obrazac Ocjena ispunjenosti kriterija (aneks 18)
- Obrazac Izvještaja Komisije stručnjaka (aneks 21)
- Metodologija pisanja izvještaja Komisije stručnjaka (aneks 24)
- Podaci o kontakt osobi sa Prirodno-matematičkog fakulteta u Tuzli (dekan dr. sc Isat Skenderović)

Predstavnica Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona dostavila je:

- Pravilnik o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa, koji je na snazi u Tuzlanskom kantonu. Navedenim pravilnikom je propisana procedura akreditacije studijskih programa po modelu klastera
- Odluku o utvrđivanju visine troškova akreditacije visokoškolskih ustanova i troškova akreditacije studijskih programa ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 11/22)

Članovi Komisije održali su prvi online sastanak 29. 10. 2025. godine. Nakon konsultacija i usaglasavanja, dogovoren je pripremni sastanak za 10. 11. 2025. i usvojen Dnevni red pripremnog sastanka, a Agenda posjete dostavljena visokoškolskoj ustanovi 31. 10. 2025. godine.

Članovi Komisije pojedinačno su analizirali samoevaluacijski izvještaj i njegove priloge, te definisali i pripremili listu pitanja za posjetu kako bi utvrdili stepen ispunjenosti kriterija, izvršili vrednovanje, odnosno utvrdili preliminarnu ocjenu ispunjenosti kriterija sa argumentima na osnovu podataka iz samoevaluacijskog izvještaja i dali preporuke za poboljšanje kvaliteta.

1.3.2. Posjeta visokoškolskoj ustanovi

Sekretar Komisije je koordinirala pripremu i cjelokupnu organizaciju posjete Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli u skladu sa dnevnim redom koji je dat u prilogu. Pripremni sastanak Komisija je održala u ponedjeljak 10. 11. 2025. godine sa početkom u 18.00

sati, a eksterna evaluaciona posjeta Prirodno-matematičkom fakultetu trajala je 2 dana, 11. i 12. 11. 2025. godine. U toku posjete Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli Komisija je intervjuisala i obavila razgovore sa predstavnicima menadžmenta, timom za samoevaluaciju studijskih programa u klasteru, predstavnicima akademskog osoblja, predstavnicima studenata I ciklusa studija, administracijom (pravni i finansijski sektor), predstavnicima studentske službe i internacionalnog ureda, kao i sa predstavnicima alumnija i tržišta rada.

Tokom posjete članovi Komisije su održavali i konsultativne sastanke bez prisustva predstavnika Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Tuzli.

Komisija je 12. 11. 2025. godine obišla prostorije koje koriste studijski programi u klasteru, što je Komisiji pomoglo u kompletiranju opšte slike i dalo uvid u fizičke resurse sa kojima raspolaže institucija na kojoj se realiziraju studijski programi koji su predmet akreditacije.

Nakon završetka svih planiranih razgovora i obilaska resursa Komisija je jednoglasno usvojila ocjene o ispunjenosti svakog kriterijuma, sa podkriterijima, usaglasila preporuke za unapređenje kvaliteta rada u svim segmentima rada, te pripremila i na završnom sastanku prezentovala usmeni izvještaj sa naglaskom na uočenim dobrim stranama i ključnim preporukama za unapređenje.

1.3.3 Pisanje izvještaja komisije

Na osnovu samoevaluacionog izvještaja, priloga iz izvještaja, sadržaja i dokumenata sa web stranice Prirodno-matematičkog fakulteta i Univerziteta u Tuzli, zatečenog stanja na visokoškolskoj ustanovi, podacima i dokumentima dobijenim tokom intervju sa predstavnicima svih zainteresovanih strana, Komisija je pristupila pisanju Izvještaja. Po usaglašavanju nacрта Izvještaja od strane članova Komisije i njegovog usvajanja, isti je 3. 12. 2025. godine dostavljen visokoškolskoj ustanovi Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli. Ustanova je u roku sedam dana dostavila svoje komentare na izvještaj komisiji

1.3.4 Formiranje mišljenja

Nivo ispunjenosti svakog od deset kriterija, propisanih Odlukom o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini, Komisija je ocijenila opisno u skladu s Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Vrednovanje i procjenjivanje nivoa ispunjenosti svih kriterija, sa podkriterijuma, izvršeno je u skladu s dokumentom Agencije pod nazivom Metodologija pisanja izvještaja Komisije stručnjaka za akreditaciju studijskih programa (ocjena ispunjenosti kriterija). Nakon toga Komisija je konsenzusom donijela ocjene o nivoima ispunjenosti svakog od svih deset kriterija, sljedećim opisnim ocjenama:

- potpuno ispunjen,
- znatno ispunjen,
- djelimično ispunjen,

- neispunjen.

Na osnovu ocjena svih deset kriterija za akreditaciju, Komisija u skladu s Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini donosi konačno mišljenje u jednom od sljedeća tri oblika:

- akreditiranje studijskog programa, ako su svi kriteriji ocijenjeni kao potpuno ili znatno ispunjeni,
- upućivanje pisma očekivanja, kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao potpuno ili znatno ispunjeno, a svi ostali kao djelimično ispunjeni,
- odbijanje akreditacije, ako je najmanje jedan kriterij ocijenjen kao neispunjen ili ako je više od polovine kriterija ocijenjeno kao djelimično ispunjeno.

2. Izvještaj

2.1 Opšte informacije o visokoškolskoj ustanovi, odnosno studijskom programu

Naziv, adresa i e –mail visokoškolske ustanove	Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Tuzli Urfeta Vejzagića 4, 75000 Tuzla, BiH isat.skenderovic@untz.ba Univerzitet u Tuzli Dr. Tihomila Markovića 1, 75000 Tuzla, BiH
Internet adresa	http://pmf.untz.ba/ , https://untz.ba/
Naziv, broj i datum akta o osnivanju studijskog programa	Odluka Senata broj: 03-2775-1.7/18 od 16.05.2018 (Turizmologija I ciklus)
Poresko-identifikacioni broj	4209444710145
Ime, prezime i adresa (naziv i sjedište) osnivača	Skupština Tuzlanskog kantona, Rose Hadživukovića 1, 7500 tuzla
Broj i datum odluke o imenovanju lica ovlaštenog za zastupanje	Dr.sc. Isat Skenderović, red.prof. Odluka o imenovanju broj: 02/12-1-6523-1-3/24 od 12.11.2024.godine, rješenje o upisu u sudski registar broj: 032-0-Reg-25-001358 od 13.10.2025.godine
Broj i datum dozvole za rad visokoškolske ustanove	Zakon o izmjena i dopunama Zakona o Univerzitetu (Službene novine TK broj: 02/02)
Broj i datum dozvole za izvođenje studijskog programa	Licenca broj: UPI-10/1-38-017257-2/18 od 13.06.2018.godine (Turizmologija I ciklus)
Broj i datum dozvole za rad van sjedišta	-
Kontakt osoba (za posjetu)	Dr.sc. Isat Skenderović, redovni profesor
Broj telefona	035320860

2.2 KRITERIJI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA PRVOG I DRUGOG CIKLUSA STUDIJA

2.2.1 POLITIKA OSIGURANJA KVALITETA STUDIJSKIH PROGRAMA

2.2.1.1 Visokoškolska ustanova ima usvojenu i javno dostupnu politiku unutrašnjeg osiguranja kvaliteta studijskih programa kao dio njenog strateškog upravljanja

Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa Univerziteta u Tuzli predstavlja zreo, stabilan i potpuno transparentan normativni okvir kojim se usmjerava razvoj i održavanje akademskog standarda, a njena primjena u studijskom programu Turizmologija – I ciklus potvrđuje dosljednost i visoku institucionalnu usklađenost sa evropskim standardima kvalitete. Politiku je usvojio Senat Univerziteta 20.04.2011. godine, a njen sadržaj, zajedno s pratećim propisima (Pravilnik o kvalitetu, Procedure donošenja i evaluacije studijskih programa, sistem e-PIK), javno je dostupan putem zvanične web stranice Univerziteta www.untz.ba i Centra za kvalitet, čime se osigurava potpuna transparentnost i lako dostupna dokumentacija za sve interne i eksterne zainteresirane strane.

Primjena politike kvaliteta jasno je vidljiva u svakodnevnom funkcionisanju studijskog programa Turizmologija, gdje se svi procesi – od planiranja nastave do evaluacije – provode u skladu s unaprijed definisanim procedurama. Studentske evaluacije kroz platformu eUniversity <https://eus.untz.ba> provode se dvaput godišnje, a njihovi rezultati se koriste kao obavezujuća osnova za unapređenje nastavnih metoda, sadržaja predmeta i profesionalne prakse nastavnika. Potpuna javna dostupnost syllabus materijala, ishoda učenja i nastavnih sadržaja omogućena je putem repozitorija silabusa Univerziteta <https://untz.ba/syllabus> čime se dodatno osnažuje transparentnost procesa učenja i poučavanja.

Kvalitet programa potvrđuje i funkcionalan sistem interne i eksterne evaluacije, uključujući kontinuirano praćenje pokazatelja kroz sistem e-PIK, redovne izvještaje Vijeća odsjeka, Naučno-nastavnog vijeća i Odbora za upravljanje kvalitetom <http://pmf.untz.ba/> Istovremeno, web-stranica studijskog programa <http://pmf.untz.ba/turizmologija> Ovaj nivo transparentnosti demonstrira snažnu posvećenost Univerziteta primjeni ESG standarda i održavanju visokog nivoa odgovornosti.

U studijskom programu Turizmologija politika kvaliteta se ogleda kroz kontinuirano inoviranje nastavnog plana, stalno ažuriranje literature, interdisciplinarnu angažiranost nastavnika sa više fakulteta, kao i aktivnu međunarodnu mobilnost studenata i osoblja. Informacije o mobilnosti i međunarodnim partnerstvima redovno se objavljuju putem Ureda za međunarodnu saradnju <http://international.untz.ba/> čime se studentima i nastavnicima omogućava pravovremeni pristup Erasmus+ i drugim međunarodnim programima.

Sveukupno, politika osiguranja kvaliteta je javna, dostupna, sveobuhvatna, dosljedno implementirana i snažno integrisana u svakodnevne aktivnosti. Kroz dokumentovane procese, transparentne informacione platforme i stalno unapređenje, ovaj program ostvaruje zahtjeve HEA BiH i ESG standarda, čime potvrđuje stabilnu osnovu za dalji razvoj i međunarodnu konkurentnost.

2.2.1.2 Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa je usmjerena na promociju: istraživačkog rada, učenja i poučavanja, mobilnosti i internacionalizacije na studijskim programima, kao i sprječavanju plagijata radova nastavnika i završnih radova studenata

Studijski program Turizmologija – I ciklus na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli pokazuje visok stepen zrelosti u primjeni politike osiguranja kvaliteta, koja se ne ostvaruje samo kroz formalna dokumenta, već kroz jasno prepoznatljive, mjerljive i održive

akademske prakse. Politika kvaliteta, utemeljena na nivou Univerziteta, predstavlja dinamičan mehanizam koji prožima sve procese – od organizacije resursa do unapređenja istraživačkih i nastavnih aktivnosti – čime se gradi stabilna kultura akademske odgovornosti i izvrsnosti. Program dosljedno primjenjuje evropske standarde i uspijeva ih pretvoriti u konkretne procese koji unapređuju istraživanje, nastavu i međunarodnu saradnju.

Promocija istraživačkog rada vidljiva je u aktivnom uključivanju nastavnika i studenata u projekte od lokalnog i regionalnog značaja, interdisciplinarnom pristupu Odsjeka za geografiju, terenskim i projektnim zadacima, te kontinuiranom razvoju metodoloških kompetencija studenata. Ovakav ambijent omogućava da istraživanje bude sastavni dio učenja, a ne izdvojena aktivnost. Strateški organizirani resursi – savremeno opremljena GIS laboratorija, adekvatni kabineti, stabilna informatička infrastruktura i dostupnost specijalizirane opreme – dodatno jačaju istraživačke kapacitete studenata i nastavnika.

Bibliotečki fond, uvećan i profesionalno obnovljen angažovanjem bibliotekara, uz preko 5200 printanih naslova, elektronske baze i digitalni repozitorij, stvara snažnu osnovu za naučno utemeljeno učenje. Istovremeno, dobro razvijeni mehanizmi akademskog integriteta – etički kodeksi, transparentna evaluacija nastavnog procesa i jasne procedure provjere autentičnosti radova – efektivno minimiziraju rizik od plagijata, pa je akademsko poštenje prepoznato kao jedno od najstabilnijih obilježja programa.

Mobilnost i internacionalizacija predstavljaju jedan od najrazvijenijih segmenata kvalitete ovog studijskog programa. Studenti i nastavno osoblje aktivno učestvuju u programima Erasmus+, CEEPUS, Mevlana, D4D i drugim međunarodnim inicijativama, kroz koje stiču iskustva na prestižnim univerzitetima i u turističkim institucijama širom svijeta. Realizacija projekata poput GEOWEB i ECOBIAS dodatno je osnažila infrastrukturu, unaprijedila nastavne planove i otvorila nove međunarodne akademske veze. Profesionalna praksa koju studenti obavljaju u javnim ustanovama, turističkim organizacijama, aerodromima, hotelima i muzejima dodatno proširuje dimenziju mobilnosti na lokalni i regionalni nivo, približavajući ih realnom sektoru i evropskim standardima profesionalnog angažmana.

Primjena informacionih sistema poput eUniversity platforme, elektronskih prijava ispita i e-PIK sistema za praćenje istraživačkih aktivnosti osigurava funkcionalno i modernizirano okruženje koje podržava kvalitetno učenje, transparentnu komunikaciju i kontinuirani razvoj studijskog programa. Evaluacije studenata i nastavnog osoblja, stalna revizija programa i integrisana saradnja sa privredom dodatno potvrđuju da se unapređenje kvaliteta odvija sistemski i kontinuirano.

Sveukupno, program prvog ciklusa Turizmologija demonstrira razvijenu istraživačku kulturu, savremene oblike učenja i poučavanja, stabilne međunarodne veze, izgrađene mehanizme sprečavanja plagijata i snažnu integraciju resursa u funkciju kvaliteta.

2.2.1.3 Politika podržava razvoj kulture kvalitete u kojoj svi unutarnji sudionici doprinose kvaliteti studijskih programa, te definira način uključivanja vanjske sudionika u tome

Provedena analiza Studijskog programa Turizmologija – I ciklus potvrđuje da politika unutrašnjeg osiguranja kvaliteta Univerziteta u Tuzli funkcioniše kao zreo, koordiniran i potpuno integrisan sistem koji obuhvata sve faze planiranja, realizacije i evaluacije studijskog procesa. Ovaj sistem ne djeluje samo kao formalni okvir, već kao aktivna i živa struktura koja se na Fakultetu i odsjeku primjenjuje svakodnevno, kroz jasno organizirane mehanizme i stalnu interakciju svih učesnika. Integrisano djelovanje Vijeća studijskog odsjeka, Naučno-nastavnog vijeća, Odbora za upravljanje kvalitetom i menadžmenta Fakulteta osigurava da se politika kvaliteta provodi kontinuirano, transparentno i u potpunosti u skladu sa strateškim dokumentima Univerziteta i važećim pravilnicima.

Sistematsko prikupljanje i analiza podataka putem platformi eUniversity, e-PIK, redovnih studentskih anketa i izvještaja nastavnika omogućava da se procesi nastave, praćenja ishoda učenja, evaluacije resursa i opterećenja studenata odvijaju u jasno definisanim ciklusima koji podržavaju stalno unapređenje. Na operativnom nivou, Vijeće odsjeka Geografija ima ključnu ulogu u implementaciji politike kvaliteta, jer kroz ovaj forum nastavnici, saradnici i studenti zajednički analiziraju stanje studijskog procesa, definišu mjere poboljšanja i osiguravaju da program ostane usklađen s potrebama tržišta rada i strateškim ciljevima Univerziteta. Odbor za upravljanje kvalitetom, kao centralno tijelo formirano odlukom Senata, objedinjavanjem podataka svih odsjeka dodatno učvršćuje sistem i omogućava donošenje odluka zasnovanih na dokazima.

Unutrašnji učesnici – nastavnici, saradnici, studenti i administrativno osoblje – predstavljaju okosnicu kulture kvaliteta. Njihov doprinos vidljiv je kroz redovnu evaluaciju nastave, stalno unapređenje silabusa, metodološke inovacije, angažman na projektima i aktivno učešće studenata u radu vijeća i komisija. Time se politika kvaliteta oblikuje kao partnerski proces u kojem se povratne informacije ne samo prikupljaju nego i efektivno prevode u konkretne mjere unapređenja. Istovremeno, vanjski učesnici – turističke organizacije, javne ustanove, razvojne agencije, aerodromi, hoteli, muzeji i međunarodni akademski partneri – doprinose kvalitetu kroz saradnju, stručnu praksu, razmjenu iskustava i učešće u inoviranju nastavnih sadržaja. Posebno se izdvajaju međunarodni projekti Erasmus+, CEEPUS i ECOBIAS, koji su unaprijedili laboratorijske kapacitete, modernizirali nastavu i omogućili mobilnost nastavnika i studenata.

Sinergija unutrašnjih i vanjskih aktera rezultira time da se politika osiguranja kvaliteta na programu Turizmologija ne očituje samo kroz zadovoljavanje normativnih zahtjeva, već kroz konkretna, mjerljiva postignuća: razvijene GIS laboratorije, obnovljene bibliotečke resurse, povećanu mobilnost, savremene nastavne metode, transparentnu komunikaciju, efikasnu evaluaciju i kontinuitet unapređenja studijskog procesa. Takav model potvrđuje da je politika kvaliteta potpuno funkcionalna, duboko integrisana i u potpunosti usklađena sa evropskim standardima. Studijski program Turizmologija – I ciklus ostvaruje stabilan, održiv i efektivan sistem upravljanja kvalitetom koji značajno nadmašuje minimalne zahtjeve propisane standardima.

Ocjena ispunjenosti kriterija:

1. Politika osiguranja kvaliteta		Ocjena ispunjenosti kriterija				
		NE	DI	ZI	PI	FO
1.	Visokoškolska ustanova ima usvojenu i javno dostupnu politiku unutrašnjeg osiguranja kvaliteta studijskih programa, kao dio njenog strateškog upravljanja.			X		ZI
2.	Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa je usmjerena na promociju: istraživačkog rada, učenja i poučavanja, mobilnosti i internacionalizacije na studijskim programima, kao i sprečavanju plagijata radova nastavnika i završnih radova studenata na svim ciklusima studija.			X		
3.	Politika podržava razvoj kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji učesnici doprinose kvaliteti studijskih programa, te definira način uključivanja vanjskih učesnika u tome				X	

Legenda: NE-neispunjen, DI-djelimično ispunjen, ZI-znatno ispunjen, PI-potpuno ispunjen, FO-finalna ocjena

Preporuke Komisije stručnjaka:

Politika kvaliteta je javno dostupna, jasno definisana i integrirana u sve procese planiranja, izvođenja i evaluacije nastave, a njena primjena prepoznatljiva je kroz kontinuirano inoviranje programa, aktivnu upotrebu digitalnih platformi, stabilne mehanizme evaluacije, razvijenu kulturu akademskog integriteta te snažnu internacionalnu i istraživačku dimenziju. Učešće unutrašnjih i vanjskih učesnika u unapređenju programa dodatno potvrđuje zrelost i održivost sistema kvaliteta. Na osnovu izvršenog uvida u politiku osiguranja kvaliteta studijskih programa Univerziteta u Tuzli, dostavljenu dokumentaciju, Samoevaluacijski izvještaj, informacije objavljene na zvaničnim web-stranicama, te razgovore sa nastavnicima, studentima, alumnijima, upravom Fakulteta i vanjskim akterima, Komisija daje sljedeće preporuke za unapređenje ovog kriterija:

- Preporučuje se dodatno unaprijediti digitalnu vidljivost politike kvaliteta i svih povezanih akata na nivou studijskog programa, kroz proširene i ažurirane podstranice na web-stranici Fakulteta i odsjeka, što bi omogućilo još brži pristup informacijama studentima, nastavnicima i vanjskim partnerima.
- Poželjno je institucionalizirati redovne konsultacije s vanjskim učesnicima – turističkim organizacijama, hotelijerskim sektorom, aerodromima, razvojnim agencijama i međunarodnim partnerima – kroz formalizirane godišnje sastanke, zapisnike i strukturirane upitnike, kako bi se osiguralo kontinuirano prilagođavanje nastavnih sadržaja potrebama tržišta rada.
- Preporučuje se dalje jačanje mehanizama promocije akademskog integriteta, uključujući dodatne radionice za studente o akademskom pisanju, etici u istraživanju i pravilnom korištenju izvora, što bi doprinijelo još snažnijoj kulturi odgovornog akademskog ponašanja.

2.2.2 KREIRANJE I USVAJANJE STUDIJSKOG PROGRAMA

2.2.2.1 Visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresirane strane.

Proces kreiranja i usvajanja studijskog programa Turizmologija – I ciklus na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli utemeljen je na zrelom, jasno strukturiranom i transparentnom sistemu, koji se dosljedno provodi u skladu sa Statutom, pravilnicima i važećim univerzitetskim procedurama. Dokumentovana praksa potvrđuje da se svi koraci – od identifikacije potreba i izrade prijedloga do konačne odluke Senata – realizuju u skladu s evropskim standardima, uz potpuno poštivanje propisa koji regulišu licenciranje i akreditaciju studijskih programa.

Program se razvija kroz kontinuirane konsultacije na nivou Vijeća odsjeka, gdje se analizira stanje u nastavi, potrebe tržišta rada, podaci o prolaznosti i zapošljivosti studenata te interes budućih kandidata. Ovakav pristup omogućava da program ostane aktuelan, fleksibilan i multidisciplinaran, a posebno relevantan u kontekstu turističkog sektora Tuzlanskog kantona i šire regije. Revizije nastavnog plana i programa provode se planski, na osnovu sveobuhvatnih analiza i internih evaluacija, što dodatno potvrđuje funkcionalnost sistema i njegovu sposobnost prilagođavanja savremenim zahtjevima.

Proces karakteriše izražena participativnost: osim nastavnog osoblja matičnog odsjeka Geografija i drugih fakulteta Univerziteta, aktivno su uključeni studenti, alumnisti i predstavnici privrednog i društvenog sektora – turističke agencije, hoteli, razvojne agencije, aerodrom Tuzla i druge partnerske institucije. Njihovo kontinuirano učešće kroz konsultacije, stručne prakse i pisma podrške osigurava snažnu vezu između akademskog obrazovanja i potreba realnog sektora, čime se unapređuje kvalitet i relevantnost studijskog programa.

Uloga institucionalnih tijela jasno je definisana: Vijeće odsjeka inicira i predlaže izmjene, Naučno-nastavno vijeće razmatra i potvrđuje akademsku opravdanost prijedloga, dok Senat Univerziteta donosi konačne odluke. Ovaj sistem potvrđuje usklađenost s Preporukama Agencije i Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona, te odražava visok nivo institucionalne odgovornosti i akademske vjerodostojnosti.

Sveobuhvatna analiza pokazuje da studijski program Turizmologija – I ciklus nije samo formalno usklađen s propisima, nego predstavlja primjer dobre prakse u projektovanju savremenih, tržišno relevantnih i evropski kompatibilnih studijskih programa. Utvrđeni procesi obezbjeđuju dugoročnu održivost i mogućnost daljeg unapređenja programa u skladu s potrebama studenata, naučnog okruženja i turističke industrije.

2.2.2.2 Studijski programi su usklađeni sa naučnim i obrazovnim standardima i dostignućima određene naučne/umjetničke oblasti, zahtjevima srodnih naučnih oblasti u cilju sticanja multidisciplinarnih znanja, zahtjevima tržišta rada i međunarodnih reformskih procesa

Analiza pokazuje da je studijski program Turizmologija – I ciklus usklađen s naučnim, obrazovnim i međunarodnim standardima. Inoviranje programa provedeno 2022/23. godine potvrđuje stratešku opredijeljenost institucije da stalno usklađuje nastavne sadržaje sa savremenim naučnim dostignućima, trendovima turističke industrije i promjenama na tržištu rada. Ove inovacije rezultat su sistemskih konsultacija unutar akademske zajednice i aktivne saradnje s vanjskim akterima, uključujući turističke zajednice, javne institucije, aerodrom Tuzla, razvojne agencije i brojne poslovne subjekte s kojima Fakultet ima potpisane ugovore o saradnji. Praktična nastava koja se realizira u realnom turističkom sektoru predstavlja jasan

dokaz o funkcionalnom povezivanju teorije i prakse i potvrđuje da stečene kompetencije imaju direktnu primjenjivost u profesionalnom okruženju.

Program svoj multidisciplinarni karakter gradi kroz integraciju geografije, ekonomije, prava, komunikologije, zaštite okoliša i društvenih nauka, čime studentima pruža širok spektar znanja usklađenih s Evropskim kvalifikacijskim okvirom i ESG standardima kvaliteta. Na nivou organizacione jedinice kontinuirano se prate međunarodni reformski procesi, a mobilnost studenata i nastavnog osoblja putem Erasmus+ i Mevlana programa dodatno potvrđuje međunarodnu otvorenost i implementaciju savremenih obrazovnih trendova. Informacije o mobilnosti i otvorenim pozivima javno su dostupne putem platformi Univerziteta <https://untz.ba/erasmus>, što doprinosi transparentnosti i širokoj dostupnosti mogućnosti učenja u međunarodnom kontekstu. U cjelini, studijski program demonstrira visok nivo usklađenosti sa savremenim naučnim dostignućima, potrebama tržišta rada i međunarodnim reformskim procesima, te time uvjerljivo potvrđuje da je kriterij znatno ispunjen. Program je dinamičan, aktuelan i orijentiran ka stvaranju kompetentnih stručnjaka koji mogu odgovoriti na izazove savremene turističke industrije.

2.2.2.3 Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su jasno definirani i podudarni sa sadržajem studijskih programa i nivoom ciklusa studija i u skladu su sa strategijom ustanove. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su uporedivi sa istim i/ili sličnim programima na visokoškolskim ustanovama u BiH i inostranstvu

Studijski program Turizmologija – I ciklusa ima jasno definisane, strateški usklađene i međunarodno uporedive ciljeve i ishode učenja. Program je oblikovan u skladu sa misijom i vizijom Univerziteta u Tuzli, te odražava opredjeljenje ustanove da obrazuje stručnjake sa interdisciplinarnim znanjima i praktičnim kompetencijama potrebnim za savremeni turistički sektor. Ciljevi su precizno operacionalizirani, dosljedno povezani sa sadržajem predmeta i u potpunosti kompatibilni sa akademskim standardima prvog ciklusa studija, nacionalnim kvalifikacijskim okvirom i realnim potrebama tržišta rada.

Uporedivost programa sa sličnim studijima u Bosni i Hercegovini i inostranstvu jasno je potvrđena strukturom nastavnih sadržaja, raspodjelom ECTS bodova, metodama izvođenja nastave i integracijom praktičnih iskustava, što ga svrstava među programe usklađene s Bolonjskim procesom i evropskim obrazovnim praksama. Mobilnost studenata i nastavnog osoblja kroz relevantne međunarodne programe dodatno potvrđuje njegovu kompatibilnost sa evropskim modelima turizmološkog obrazovanja.

Program posjeduje adekvatne prostorne, tehničke, laboratorijske, informatičke i bibliotečke resurse koji su u skladu s propisanim kriterijima i omogućavaju kvalitetnu realizaciju svih nastavnih aktivnosti. Moderni GIS kabineti, laboratorije, dobro organizovana čitaonica, digitalni repozitorij i obnovljeni bibliotečki fond pružaju stabilnu infrastrukturu za učenje i istraživanje, dok planirana ulaganja i razvoj novih fakultetskih kapaciteta unutar kampusa potvrđuju dugoročnu održivost resursa.

Univerzitet posjeduje funkcionalan i transparentan sistem osiguranja kvaliteta koji obuhvata redovno praćenje prolaznosti studenata, zapošljivosti diplomiranih, uspješnosti realizacije nastave i zadovoljstva studenata. Rezultati evaluacija dosljedno se koriste za inoviranje programa, unapređenje nastavnih metoda i usklađivanje nastavnih sadržaja sa savremenim trendovima. Aktivno učešće studenata u anketama i upravljačkim tijelima potvrđuje visok nivo inkluzivnosti i odgovornog akademskog upravljanja.

Program ostvaruje snažnu saradnju sa turističkim preduzećima, javnim institucijama i međunarodnim organizacijama, što studentima omogućava kvalitetnu stručnu praksu, profesionalne kontakte i sticanje realnih radnih iskustava. Učešće nastavnika i studenata u

međunarodnim projektima, stručnim skupovima i radionicama doprinosi razvoju savremenih kompetencija i otvara dodatne mogućnosti za internacionalizaciju studija.

Informisanje javnosti o programu odvija se pravovremeno i transparentno putem savremenih komunikacijskih kanala, osiguravajući jasne, dostupne i ažurirane podatke o ciljevima, ishodima, nastavnicima i svim aspektima studijskog procesa.

2.2.2.4 Ishodi učenja su utvrđeni i navedeni na svakom nivou studijskog programa, te su povezani sa standardima kvalifikacija, Kvalifikacijskim okvirom u BiH i Okvirom kvalifikacija Evropskog prostora visokog obrazovanja (FQ-EHEA)

Studijski program Turizmologija – I ciklusa ima jasno definisane, metodološki konzistentne i međunarodno usklađene ishode učenja, koji predstavljaju čvrstu akademsku osnovu cjelokupnog kurikuluma. Ishodi učenja su precizno razvijeni na nivou programa i svakog pojedinačnog predmeta, javno dostupni i usklađeni sa Kvalifikacijskim okvirom Bosne i Hercegovine i Evropskog prostora visokog obrazovanja, što potvrđuje dosljednu primjenu bolonjskih načela i osigurava punu pedagošku transparentnost. Povezanost ishoda sa sadržajem nastave, metodama učenja i realnim opterećenjem studenata jasno odražava visok nivo akademske zrelosti i odgovornosti studijskog programa, omogućavajući studentima razvoj ključnih znanja i vještina relevantnih za savremeni turistički sektor.

Program uspješno povezuje teorijska polazišta i praktičnu primjenu, razvijajući kod studenata sposobnost analize geografskih i ekonomskih faktora turizma, primjene istraživačkih metoda, korištenja savremenih informacionih tehnologija i interpretacije kompleksnih turističkih pojava. Jasno strukturirani ishodi učenja uporedivi su sa vodećim turizmološkim studijama u regionu i Evropi, čime se osigurava međunarodna kompatibilnost, mobilnost i prepoznatljivost kompetencija studenata. Balans između kontakt-nastave, samostalnih obaveza, terenskog rada i praktičnih angažmana potvrđuje da je očekivano opterećenje studenata racionalno, opravdano i usklađeno sa ECTS sistemom, što doprinosi kvalitetnom sticanju znanja i razvijanju profesionalnih navika.

Informisanje javnosti o programu provodi se pravovremeno i objektivno, putem različitih komunikacijskih kanala koji osiguravaju potpunu dostupnost podataka o ciljevima studija, ishodima učenja, nastavnicima i svim relevantnim aspektima obrazovnog procesa. Ovakav nivo transparentnosti jača povjerenje javnosti i potvrđuje posvećenost Fakulteta akademskoj odgovornosti. Program dodatno njeguje svoju prepoznatljivost kroz promotivne aktivnosti, saradnju s medijima i prisustvo na društvenim mrežama, što značajno doprinosi vidljivosti studijskog programa u lokalnom i regionalnom prostoru.

Kontinuirano praćenje kvaliteta, periodične evaluacije i redovno inoviranje programa provode se u skladu sa jasno definisanim internim procedurama. Analize prolaznosti, evaluacije studenata, preporuke nastavnika i sugestije vanjskih partnera redovno se ugrađuju u unapređenje nastave i strukture programa. Saradnja sa privrednim sektorom daje programima dodatnu relevantnost i potvrđuje da se studijski proces dinamično prilagođava potrebama tržišta rada i savremenim turizmološkim trendovima.

Mobilnost studenata i nastavnog osoblja predstavlja snažan segment razvoja programa. Kroz učešće u međunarodnim projektima i mrežama razmjene, studenti i nastavnici stiču nova znanja, iskustva i kompetencije, dok jasno definisani mehanizmi priznavanja ECTS bodova i vremena provedenog u mobilnosti omogućavaju punu akademsku integraciju stečenih rezultata. Učešće u međunarodnim projektima i saradnja sa evropskim univerzitetima dodatno osnažuju program i doprinose njegovom modernizovanju.

Struktura, koncept ishoda učenja, transparentnost, kvalitet evaluacije i razvijen sistem mobilnosti na studijskom programu prvog ciklusa – Turizmologija, potvrđuju da je riječ o savremenom, konkurentnom i međunarodno kompatibilnom studijskom programu koji u

potpunosti odgovara potrebama visokog obrazovanja i razvoju turističkog sektora u Bosni i Hercegovini.

2.2.2.5 Nastavni plan i program sadrži minimalno: pregled obaveznih i izbornih predmeta, okvirni sadržaj nastavne materije za svaki od predmeta (podijeljeno prema broju sedmica/nastavnih jedinica u sklopu jednog semestra), opterećenje studenta po predmetu, bodovnu vrijednost svakog predmeta iskazanu u skladu sa ECTS-om, načine provjere i vrednovanja kontinuiranog sticanja znanja studenta, bodovnu ECTS vrijednost završnog rada na I i II ciklusa studija, ovisno o statusu ustanove, metode osiguranja kvaliteta, listu obavezne i dopunske literature za svaki pojedini predmet, obaveznu i specifičnu opremu za izvođenje programa/predmeta prema zahtjevima naučne/umjetničke oblasti

Studijski program Turizmologija – I ciklus na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli predstavlja jasno artikulisan, metodički dosljedan i strateški utemeljen akademski okvir, koji u potpunosti potvrđuje zrelost institucije i njenu sposobnost da obrazuje savremene, kompetentne i tržišno potrebne stručnjake iz oblasti turizma. Program je koncipiran u skladu sa Statutom Univerziteta, zakonskim regulativama i procedurama usvojenim na nivou Univerziteta, čime se osigurava da proces planiranja, donošenja i inoviranja nastavnog plana i programa bude transparentan, interdisciplinaran i usklađen sa evropskim standardima kvaliteta.

Kurikulum je strukturiran na način koji omogućava potpunu jasnoću studijskog procesa – od pregleda obaveznih i izbornih predmeta, kroz detaljno razrađene sedmične sadržaje, do jasno definisanih metoda provjere znanja i precizno uračunatih ECTS bodova. Program odlikuje realistična procjena studentskog opterećenja, što garantuje da sistem bodovanja nije formalan, već u praksi odražava stvarni rad studenta, uključujući predavanja, seminare, terenski rad, praktične zadatke i samostalno učenje. Nastavne metode su usklađene sa ciljevima predmeta i kompetencijama koje se očekuju na nivou prvog ciklusa studija; one kombinuju tradicionalne i savremene pedagoške pristupe, potiču aktivno učenje, kritičko mišljenje, istraživačke vještine i profesionalnu odgovornost studenata. Poseban doprinos kvalitetu nastave predstavlja snažna integracija prakse, terenskog rada i konkretnih profesionalnih situacija u turističkom sektoru, čime se teorijska znanja pretvaraju u praktične kompetencije.

Raspoloživi prostorni i materijalni resursi Fakulteta i Odsjeka za geografiju u potpunosti podržavaju strukturu i zahtjeve programa. Postojanje laboratorije za GIS, informatičkih učionica, kabineta nastavnika i savremenih nastavnih sredstava osigurava da studenti imaju stabilne uslove za učenje. Biblioteka i saradnja s Narodnom i univerzitetskom bibliotekom dodatno jačaju dostupnost literature i naučnih izvora, dok uspostavljeni elektronski repozitorij i prisutnost stručnog bibliotekara od 2024. godine doprinose modernizaciji i većoj pristupačnosti resursa.

Univerzitet i Fakultet strateški planiraju razvoj infrastrukture i ulaganja, što potvrđuju projekti izgradnje nove zgrade u okviru Kampusa i kontinuirano obnavljanje opreme putem grantova, međunarodnih projekata i procedura javnih nabavki. Upravljanje informacijama je uređeno kroz jasno strukturirane obrasce, izvještaje i digitalne platforme koje omogućavaju praćenje prolaznosti, mobilnosti, zapošljivosti diplomanata, studentske evaluacije i akademskog angažmana nastavnika. Time se gradi održiv sistem samoevaluacije i unapređenja.

Mobilnost studenata i nastavnika predstavlja snažan segment kvaliteta programa. Učešće u ERASMUS+, CEEPUS, Mevlana i drugim međunarodnim programima, kao i uspješno realizovane posjete univerzitetima u inostranstvu, potvrđuju da je sistem priznavanja ECTS

bodova dosljedan, jasno regulisan i funkcionalan. Studenti imaju mogućnost da dio studija realizuju u inostranstvu, a program sadrži mehanizme koji osiguravaju potpunu transparentnost i pravednost priznavanja bodova. Uz to, obavezna stručna praksa u relevantnim subjektima turističkog sektora doprinosi boljoj zapošljivosti, povezanosti sa tržištem rada i razvoju profesionalnih kompetencija.

Informisanje javnosti o studijskom programu odvija se na više nivoa, kroz web-stranice Univerziteta i Fakulteta, društvene mreže, medijske nastupe i brojne promotivne aktivnosti. Ovaj segment pokazuje visok stepen otvorenosti, savremenosti i institucionalne odgovornosti prema studentima, javnosti i budućim generacijama.

Sveukupno, studijski program Turizmologija, njegova struktura, resursi, pedagoška metodologija, međunarodna dimenzija, sistem praćenja i evaluacije, te jasno definisani mehanizmi za kontinuirano unapređenje potvrđuju da se radi o stabilnom, savremenom i strateški razvijenom programu, potpuno usklađenom sa evropskim standardima i potrebama tržišta rada. Program demonstrira akademsku dosljednost, organizacionu zrelost i snažnu orijentaciju ka studentu, što ga pozicionira kao kvalitetno i perspektivno rješenje u oblasti turizma u Bosni i Hercegovini i širem regionu.

2.2.2.6 Visokoškolska ustanova osigurava:interdisciplinarnost/multidisciplinarnost plana i programa, internacionalizaciju nastavnog plana i programa, interakciju sa profesionalnom praksom, realizaciju praktične nastave i aktivno učešću studenata u naučnom/umjetničkom istraživanju u okviru studijskog programa

Studijski program Turizmologija – I ciklusa na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli predstavlja zrelo koncipiran, savremeno strukturiran i metodološki dosljedan visokoškolski program koji uspješno povezuje pedagošku, stručnu i istraživačku dimenziju učenja. Program u značajnoj mjeri odražava savremene zahtjeve visokog obrazovanja, integrirajući širok spektar multidisciplinarnih sadržaja iz geografije, turizma, ekonomije, ekologije i društvenih nauka u jedinstven i koherentan kurikulum. Interdisciplinarnost i multidisciplinarnost nisu formalni segmenti, već stvarna osovina na kojoj počiva cjelokupan nastavnički koncept, čime se program jasno pozicionira u skladu sa kvalifikacijskim okvirima BiH i Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Dugogodišnja saradnja Fakulteta s turističkim zajednicama, aerodromom, hotelima, agencijama, muzejima i drugim institucijama omogućava studentima redovnu, strukturiranu i kvalitetno organizovanu stručnu praksu. Ova praksa se ne realizuje formalistički, već kao integrisan dio procesa učenja u kojem studenti, vođeni mentorima, u svakodnevnim situacijama razvijaju profesionalne kompetencije i primjenjuju teorijska znanja. Uz praksu, studentima se otvara prostor za terenski rad, volontiranje, istraživačke projekte i organizaciju turističkih događaja, što dodatno potvrđuje visoku funkcionalnost programa i njegovu realnu povezanost sa sektorom turizma.

Internationalizacija programa također je znatno ispunjena, što potvrđuju realizirane mobilnosti studenata i nastavnika, učešće u međunarodnim projektima i partnerskim mrežama, zajedničke radionice i gostujuća predavanja. Kroz ove aktivnosti studenti i nastavno osoblje stiču iskustva i kompetencije usklađene s evropskim obrazovnim standardima, dok program dodatno afirmira svoju međunarodnu prepoznatljivost. Ovakva dimenzija studija značajno doprinosi konkurentnosti diplomanata na tržištu rada i njihovoj sposobnosti da nastave školovanje ili rad u međunarodnom okruženju.

Resursna osnova programa znatno ispunjava zahtjeve licenciranja i akreditacije. Fakultet posjeduje adekvatne učionice, laboratorije, kabinete i savremeno opremljenu GIS laboratoriju, dok je biblioteka, nakon kadrovskog osnaživanja, ponovo postala funkcionalan

akademski resurs sa bogatim fondom literature. Infrastruktura je podržana stabilnom informatičkom mrežom, dostupnim računarima, elektronskim repozitorijem i pristupom naučnim bazama. Uz to, Univerzitet kontinuirano ulaže u obnovu opreme i planira izgradnju nove zgrade PMF-a u okviru Univerzitetskog kampusa, što predstavlja dugoročno rješenje prostornih potreba i potvrđuje stratešku orijentaciju razvoja.

Sistem upravljanja kvalitetom i informacijama znatno ispunjava kriterije kroz jasno definisane, funkcionalne i transparentne procese evaluacije, praćenja i unapređenja studijskog programa. Redovna studentska anketiranja, analize prolaznosti, izvještaji o zapošljivosti, učešće studenata u vijećima i komisijama te uvid vanjskih partnera omogućavaju potpunu i objektivnu sliku o funkcionisanju studija. Program se periodično modernizuje, a posljednje izmjene nastale su u skladu s preporukama akademske zajednice, potrebama tržišta rada i poređenjima sa programima renomiranih univerziteta u regionu.

Informisanje javnosti o studijskom programu znatno ispunjava kriterije transparentnosti i dostupnosti, zahvaljujući aktivnom korištenju web-stranica, društvenih mreža, promotivnih materijala i saradnji s medijima. Fakultet je prepoznat kao značajan akter u akademskoj i lokalnoj zajednici, što povećava vidljivost programa i jača povjerenje javnosti. Studijski program Turizmologija – I ciklus obrazuje kompetentne, prilagodljive i profesionalno osposobljene kadrove, te predstavlja važan element visokog obrazovanja u oblasti turizma i doprinos razvoju turističkog sektora u Bosni i Hercegovini.

Ocjena ispunjenosti kriterija:

2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa		Ocjena ispunjenosti kriterija				
		NE	DI	ZI	PI	FO
1.	Visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresirane strane.			X		ZI
2.	Studijski programi su usklađeni sa naučnim i obrazovnim standardima i dostignućima određene naučne/umjetničke oblasti, zahtjevima srodnih naučnih oblasti u cilju sticanja multidisciplinarnih znanja, zahtjevima tržišta rada i međunarodnih reformskih procesa.				X	
3.	Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su jasno definirani i podudarni sa sadržajem studijskih programa i nivoom ciklusa studija i u skladu su sa strategijom ustanove. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su uporedivi sa istim i/ili sličnim programima na visokoškolskim ustanovama u BiH i inostranstvu.				X	
4.	Ishodi učenja su utvrđeni i navedeni na svakom nivou studijskog programa, te su povezani sa standardima kvalifikacija, Kvalifikacijskim okvirom u BiH i Okvirom kvalifikacija Evropskog prostora visokog obrazovanja (FQ-EHEA).			X		

5.	Nastavni plan i program sadrži minimalno: pregled obaveznih i izbornih predmeta, okvirni sadržaj nastavne materije za svaki od predmeta (podijeljeno prema broju sedmica/nastavnih jedinica u sklopu jednog semestra), opterećenje studenta po predmetu, bodovnu vrijednost svakog predmeta iskazanu u skladu sa ECTS-om, načine provjere i vrednovanja kontinuiranog sticanja znanja studenta, bodovnu ECTS vrijednost završnog rada na I i II ciklusa studija, ovisno o statusu ustanove, metode osiguranja kvaliteta, listu obavezne i dopunske literature za svaki pojedini predmet, obaveznu i specifičnu opremu za izvođenje programa/predmeta prema zahtjevima naučne/umjetničke oblasti.				X	
6.	Visokoškolska ustanova osigurava interdisciplinarnost/multidisciplinarnost plana i programa, internacionalizaciju nastavnog plana i programa, interakciju sa profesionalnom praksom, realizaciju praktične nastave i aktivno učešću studenata u naučnom/umjetničkom istraživanju u okviru studijskog programa.				X	

Legenda: NE-neispunjen, DI-djelimično ispunjen, ZI-znatno ispunjen, PI-potpuno ispunjen, FO-finalna ocjena

Preporuke Komisije stručnjaka:

Proces kreiranja i usvajanja studijskog programa Turizmologija pokazuje visok nivo institucionalne zrelosti i jasno definisanih procedura, pri čemu je vidljivo da Univerzitet u Tuzli dosljedno primjenjuje standarde kvalitete i osigurava potpunu transparentnost svih faza razvoja kurikuluma. Multidisciplinarnost programa je autentična i prožima sve njegove elemente – od nastavnih sadržaja do angažmana nastavnog kadra – čime se studentima pruža široka i savremena akademska osnova u skladu sa zahtjevima turističke industrije. Istovremeno, program ostvaruje snažnu i funkcionalnu povezanost sa realnim sektorom, kroz kontinuiranu saradnju sa turističkim organizacijama, hotelima, aerodromom, agencijama i javnim institucijama, što ga čini izrazito relevantnim i praktično orijentisanim.

Na osnovu detaljne analize sistema kreiranja, inoviranja i usvajanja studijskog programa Turizmologija – I ciklus, uvida u SEI dokumentaciju, pregled dostupnih web sadržaja, postupaka evaluacije i usvajanja programa, te uzimajući u obzir ocjene Komisije formulišu se sljedeće preporuke za daljnje unapređenje i osiguranje potpune usklađenosti sa ESG standardima i najboljim evropskim praksama:

- Preporučuje se dodatno formalizirati mehanizme uključivanja vanjskih zainteresiranih strana u proces kreiranja i inoviranja studijskog programa, kroz uvođenje standardiziranih obrazaca konsultacija, zapisnika i periodičnih sastanaka sa privrednim sektorom.
- Preporuka za unapređenje strategije internacionalizacije. Preporučuje se izraditi i javno objaviti posebnu strategiju internacionalizacije studijskog programa koja bi objedinjavala mobilnosti, međunarodne projekte, zajedničke module i međuinstitucionalne saradnje.
- Preporuka za razvoj sveobuhvatnog sistema praćenja kompetencija. Preporučuje se uvođenje sistematiziranog okvira za praćenje stečenih kompetencija studenata tokom studija i nakon diplomiranja, uključujući povratne informacije poslodavaca i redovno praćenje zapošljivosti.
- Preporuka za jačanje digitalnih nastavnih metoda. Preporučuje se intenzivirati primjenu digitalnih alata, e-učenja, virtuelnih terenskih posjeta i multimedijalnih obrazovnih platformi, kako bi se osiguralo da program ostane potpuno usklađen sa trendovima digitalne transformacije.

- Preporuka za izradu komunikacijske strategije programa. Preporučuje se izraditi posebnu komunikacijsku strategiju studijskog programa Turizmologija sa ciljem jačanja vidljivosti, prepoznatljivosti i promocije studija u lokalnoj i regionalnoj zajednici.
- Preporuka za unapređenje sistema dokumentovanja prakse. Preporučuje se proširiti dokumentovanje stručne prakse kroz zajedničke evaluacijske obrasce koje ispunjavaju studenti i mentori iz institucija u kojima se praksa realizuje, radi kvalitetnijeg praćenja profesionalnog razvoja studenata.

2.2.3. UČENJE, PODUČAVANJE I VREDNOVANJE USMJERENI NA STUDENTA

2.2.3.1 Akademsko osoblje koje izvodi nastavu je prethodno pripremljeno i motivirano za tu aktivnost, te u pripremi za tu aktivnost uzima u obzir rezultate anketa evaluacije kvaliteta učenja i poučavanja od strane studenata

Motivacija nastavnog osoblja na Univerzitetu i Prirodno-matematičkom fakultetu nije formalno regulisana, već se u najvećoj mjeri oslanja na ličnu inicijativu i spremnost nastavnika da se kontinuirano usavršavaju i stiču nove vještine. Takav pristup doprinosi unapređenju nastavnog procesa i jačanju saradnje s drugim institucijama.

Na Prirodno-matematičkom fakultetu važan izvor povratnih informacija predstavljaju rezultati anonimnih studentskih anketa, koje se provode dva puta tokom akademske godine. Provođenje ankete uređeno je [Pravilnikom o studentskoj evaluaciji kvaliteta izvođenja nastave](#), kao i njegovim [izmjenama i dopunama](#) iz 2021. godine, koje je usvojio Senat Univerziteta u Tuzli.

Nastavnom osoblju angažovanom na studijskom programu Turizmologija, prvi ciklus studija, dostavljaju se rezultati ankete po predmetima koje izvode, a nastavnici nakon razmatranja rezultata studentske ankete prilagođavaju način podučavanja i ispitivanja, kako bi studenti bili motiviraniji i lakše usvajali znanja i vještine na nastavnom predmetu. Anketa sadrži rubriku u kojoj studenti mogu napisati svoje komentare (pozitivne i negativne) i prijedloge, kako poboljšati realizaciju nastavnog predmeta, a samim tim i studijskog programa, jer se dati prijedlozi uzimaju u obzir prilikom inoviranja silabusa nastavnih predmeta.

2.2.3.2 Akademsko osoblje motivira i uključuje studente na preuzimanje aktivne uloge u istraživačkom, naučno-istraživačkom i nastavno-obrazovnom procesu uz odgovarajuće usmjeravanje, konsultacije i podršku

Iako ne postoji formalno propisana procedura za uključivanje studenata u istraživačke, naučno-istraživačke i nastavno-obrazovne procese, nastavnici takvo uključivanje aktivno podstiču, primjenjujući metode prilagođene sadržaju predmeta, s ciljem razvijanja samostalnosti studenata, kritičkog mišljenja i odgovornosti za usvajanje nastavnih sadržaja. Te metode obuhvataju pisanje kratkih osvrti i seminarskih radova, izradu multimedijalnih prezentacija, samostalno rješavanje praktičnih zadataka, kao i učestvovanje u diskusijama i drugim oblicima interaktivne nastave.

Metode podučavanja usmjerene su prema razvoju samostalnog učenja, preuzimanju aktivne uloge u nastavnom procesu i primjeni stečenog znanja kroz praktične zadatke, prezentacije, debate i druge oblike rada. Studenti završavaju prvi ciklus studija polaganjem svih ispita, te nemaju obavezu polaganja završnog rada.

Nastavnici i saradnici insistiraju na aktivnom uključivanju studenata u kontakt nastavu kroz diskusije i druge metode interaktivne nastave. U svim fazama akademskog rada, studentima su na raspolaganju sedmične konsultacije u trajanju od pet sati, koje se održavaju u

kabinetima nastavnika i asistenata. Cilj konsultacija je pružanje kontinuirane podrške u savladavanju gradiva i izgradnji istraživačkih i akademskih vještina. U razgovoru sa studentima, potvrđeno je da oni mogu prisustvovati konsultacijama i izvan formalnog predviđenog termina, što pokazuje na spremnost, fleksibilnost i posvećenost predmetnih nastavnika, kako bi studentima pružili dodatnu podršku i pomoć u učenju.

Komisija je potvrdila da su termini konsultacija na prvom ciklusu studija Turizmologije jasno definisani i javno objavljeni na vratima kabineta i na web stranici Fakulteta. Studentima je omogućena i komunikacija putem institucionalnih e-mail adresa i platforme eUniversity, što dodatno olakšava pristup podršci nastavnog osoblja. Studenti izražavaju zadovoljstvo dostupnošću i kvalitetom komunikacije sa nastavnicima.

Senat Univerziteta u Tuzli, donio je [Pravilnik o osiguranju kvaliteta Univerziteta u Tuzli](#), kao i izmjene [Pravilnika o osiguranju kvaliteta Univerziteta u Tuzli](#).

2.2.3.3 Studenti se ocjenjuju kroz javno dostupne procedure za pravedno, transparentno i dosljedno ocjenjivanje, kao i kroz različite oblike provjere znanja i vještina u skladu sa specifičnostima i postavljenim ciljevima studijskog programa

Studenti na prvom ciklusu studija Turizmologije ocjenjuju se prema jasno definisanim, javno dostupnim i transparentnim procedurama, u skladu sa [Statutom Univerziteta u Tuzli](#) (član 209. i 210.) i Pravilima o polaganju ispita i ocjenjivanju studenata na Univerzitetu u Tuzli. Ocjenjivanje obuhvata predispitne obaveze i završni ispit, a svi elementi vrednuju se bodovima, u skladu sa [Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog Kantona](#).

Provjera znanja odvija se prema [silabusima](#) svakog predmeta, koji propisuju kriterije i metode ocjenjivanja i dostupni su studentima online. Tokom semestra provode se kontinuirane provjere (pismene, usmene ili praktične), dok se završni i popravni ispiti organizuju u utvrđenim ispitnim rokovima.

Informacije o rasporedu ispita, lokacijama ispita i odgovornim nastavnicima objavljuju se na oglasnim pločama, web stranici Fakulteta i platformi eUniversity, gdje se objavljuju i rezultati u rokovima propisanim [Pravilima o načinu polaganja ispita i ocjenjivanju studenata](#). Studenti imaju pravo pristupiti svim oblicima provjere znanja, a konačna ocjena formira se na osnovu ukupnog broja ostvarenih bodova.

2.2.3.4 Procedure ocjenjivanja regulišu: organizaciju testova i ispita, kriterije i metode ocjenjivanja od strane ispitivača i komisije, transparentnost ocjenjivanja i mogućnost žalbi studenata na ocjenjivanje

Postupci provjere znanja, ocjenjivanja, održavanja završnog ispita i polaganja ispita pred Komisijom uređeni su [Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog Kantona](#), kao i odgovarajućim [Pravilima o načinu polaganja ispita i ocjenjivanju studenata](#). Predispitne obaveze, završni ispit i sistem bodovanja detaljno su definisani u syllabusu predmeta. Student ima pravo uvida u sve pismene provjere znanja sa ispita, u za to predviđenim terminima, kao i pravo prigovora na rezultate predispitne aktivnosti i rezultate završnih i popravnih ispita, na način i po postupku utvrđenom [Pravilima o načinu polaganja ispita i ocjenjivanju studenata](#). Menadžment fakulteta prati implementaciju procedura vezanih za polaganje ispita i ocjenjivanje, putem studentskih anketa o kvaliteti studijskog programa, analize prolaznosti, broja ispisanih studenata i njihovih evaluacija prilikom ispisa, kao i ukupnog broja žalbi. Povećan broj prigovora studenata na postupke polaganja i ocjenjivanja zahtjeva identifikaciju problema u izvođenju nastave i ispitivanju, prilagođavanje nastavnih metoda te organiziranje dodatnih konsultacija, kako bi se unaprijedilo usvajanje znanja i povećala uspješnost studenata na ispitima.

Na temelju rezultata provedene ankete, menadžment fakulteta (dekan, prodekani za nastavu i studentska pitanja, te voditelji odsjeka) poduzima odgovarajuće mjere za unapređenje kvaliteta nastave i po potrebi korektivne mjere. Žalbe studenata rješava Prodekan za nastavu i studentska pitanja u saradnji sa Studentskom službom. Tokom razgovora sa studentima prvog ciklusa studija Turizmologije, članovi Komisije su dobili potvrdu da se provode definirane procedure ocjenjivanja, organizacije testova i ispita, kriterije i metode ocjenjivanja, transparentnost ocjenjivanja i mogućnost žalbi studenata na ocjenjivanje. U SEI i priložima navodi se da na studijskom programu I ciklusa studija Turizmologija u zadnjih pet godina nije bilo žalbi studenata.

2.2.3.5 Visokoškolska ustanova ima proceduru koja definira postupak izrade, strukturu i vrednovanje završnog rada studenata određenog ciklusa studija, kao i prava obaveze studenta i mentora i uslove za mentorstvo

Studenti studijskog programa Turizmologija I ciklusa studija nemaju obavezu pisanja završnog rada. Završni-magistarski rad studenti Turizmologije pišu okončanjem svojih obaveza na II ciklusu studija.

2.2.3.6 Predstavnici studenata su uključeni u rad tijela visokoškolske ustanove čija je nadležnost upravljanje i donošenje određenih odluka o studijskim programima

Prema [Statutom Univerziteta u Tuzli](#) i Statutu Studentskog parlamenta Univerziteta u Tuzli, studenti su uključeni u rad ključnih tijela: Vijeća studijskog odsjeka Geografija (po jedan predstavnik sa svakog ciklusa), Naučno-nastavnog vijeća Prirodno-matematičkog fakulteta (četiri predstavnika) i Senata Univerziteta, koja odlučuju o studijskim programima i realizaciji nastave. Student je i član Odbora za upravljanje kvalitetom, imenovanog prema članu 116. Statuta Univerziteta, koji jednom godišnje izvještava Senat o kvaliteti. Studenti učestvuju i u izradi samoevaluacijskog izvještaja.

Član 122. Statuta Univerziteta definiše nadležnosti Naučno-nastavnog vijeća, uključujući analizu prolaznosti studenata, ocjenjivanje kvaliteta nastave i predlaganje mjera za unapređenje. Učešćem u Vijeću odsjeka i Naučno-nastavnom vijeću, studenti su direktno uključeni u praćenje i unapređenje kvaliteta nastave.

Prema Statutu Studentskog parlamenta, svi studenti Univerziteta su njegovi članovi, a Parlament bira predstavnike studenata u Upravnom odboru, Senatu i drugim organima. Njegove nadležnosti uključuju razmatranje pitanja kvaliteta nastave, reforme studijskih programa, analizu efikasnosti studiranja i učešće u evaluaciji Univerziteta. Na nivou organizacionih jedinica djeluju Studentska vijeća, koja rade u skladu s općim aktima Univerziteta i Statutom Studentskog parlamenta.

2.2.3.7 Visokoškolska ustanova ima uspostavljen mehanizam i procedure za podršku studentima za savjetovanje o budućem razvoju karijere

Studenti studijskog programa Turizmologija prvi ciklus se mogu obratiti nastavnicima Odsjeka za geografiju i ostalim nastavnicima na Prirodno-matematičkom fakultetu kada je riječ o planiranju njihove buduće karijere. Takva komunikacija ne služi samo rješavanju obaveza iz nastavnog plana i programa, već ima za cilj i pružanje smjernica koje studentima mogu pomoći u daljem akademskom i profesionalnom razvoju. Za ovaj vid savjetovanja ne postoje posebno definisane procedure.

Svi nastavnici su tokom sedmice obavezni obaviti minimalno pet sati konsultacija sa studentima. Tokom anketiranja ocjenjuje se dostupnost nastavnika i saradnika. Provedenim anketama je utvrđeno da su studenti zadovoljni dostupnošću nastavničkog i saradničkog osoblja, te ocjenjuju dostupnost prosječnom ocjenom 4,8. Fakultet blisko saraduje sa

Studentskim parlamentom i aktivno podržava njihov rad. Zajedno učestvuju u različitim projektima usmjerenim na poboljšanje uslova studiranja, rješavanje problema i podizanje kvaliteta obrazovnog procesa.

Tokom razgovora sa studentima, potvrđeno je da su informisani o mogućnostima međunarodne razmjene i horizontalne mobilnosti, putem web stranice Fakulteta i platforme eUniversity. Također, savjete o razvoju karijere studenti mogu dobiti i kroz direktan kontakt sa alumnistima.

Ocjena ispunjenosti kriterija:

3. Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta		Ocjena ispunjenosti kriterija				
		NE	DI	ZI	PI	FO
1.	Akademsko osoblje koje izvodi nastavu je prethodno pripremljeno i motivirano za tu aktivnost, te u pripremi za tu aktivnost uzima u obzir rezultate anketa evaluacije kvaliteta učenja i poučavanja od strane studenata.			X		PI
2.	Akademsko osoblje motivira i uključuje studente na preuzimanje aktivne uloge u istraživačkom, naučno-istraživačkom i nastavno-obrazovnom procesu uz odgovarajuće usmjeravanje, konsultacije i podršku.				X	
3.	Studenti se ocjenjuju kroz javno dostupne procedure za pravedno, transparentno i dosljedno ocjenjivanje, kao i kroz različite oblike provjere znanja i vještina u skladu sa specifičnostima i postavljenim ciljevima studijskog programa.				X	
4.	Procedure ocjenjivanja regulišu: organizaciju testova i ispita, kriterije i metode ocjenjivanja od strane ispitivača i komisije, transparentnost ocjenjivanja i mogućnost žalbi studenata na ocjenjivanje.				X	
5.	Visokoškolska ustanova ima proceduru koja definira postupak izrade, strukturu i vrednovanje završnog rada studenata određenog ciklusa studija, kao i prava obaveze studenta i mentora i uslove za mentorstvo.				X	
6.	Predstavnici studenata su uključeni u rad tijela visokoškolske ustanove čija je nadležnost upravljanje i donošenje određenih odluka o studijskim programima.				X	
7.	Visokoškolska ustanova ima uspostavljen mehanizam i procedure za podršku studentima za savjetovanje o budućem razvoju karijere			X		

Legenda: NE-neispunjen, DI-djelimično ispunjen, ZI-znatno ispunjen, PI-potpuno ispunjen, FO-finalna ocjena

Preporuke Komisije stručnjaka:

Na osnovu izvršenog uvida u učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereno na studente studijskog programa prvog ciklusa Turizmologije, dostavljenu dokumentaciju, samoevaluacijski izvještaj, informacije objavljene na zvaničnim web-stranicama, te kroz razgovore sa nastavnicima, studentima, alumnijima, upravom Fakulteta i vanjskim akterima, Komisija daje sljedeće preporuke za unapređenje ovog kriterija:

- Preporučuje se Prirodno-matematičkom fakultetu interno i na nivou Univerziteta regulirati Pravnim aktima motiviranje i nagrađivanje nastavnog osoblja, u skladu sa nastavnim i naučno-istraživačkim rezultatima.
- Periodično vršiti reviziju efikasnosti korištenja laboratorijske opreme, te sačinjavati planove investiranja u resurse u cilju unapređenja efikasnosti rada.
- Obezbijediti redovno provođenje anketiranja za studente.
- Osnaživati kontakte sa alumnistima u cilju kvalitetnije uloge u inoviranju studijskih programa, kao i u kontaktu sa studentima u smjeru savjetovanja o budućem razvoju njihovih karijera.
- Podsticati i motivisati studente za učešće u mobilnostima.

2.2.4 UPIS I NAPREDOVANJE STUDENATA, PRIZNAVANJE I CERTIFICIRANJE

2.2.4.1 Upis studenata na studijski program bilo kojeg ciklusa vrši se na osnovu zakonskih odrednica, jasnih i transparentnih kriterija koji uključuju provjere znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata i uspjeh u prethodnom školovanju, a u skladu sa analiziranim društvenim potrebama i obezbijeđenim resursima za izvođenje programa. Konkurs za upis se javno objavljuje na web stranici ustanove i u medijima

Upis studenata na I ciklusu studija na Univerzitetu u Tuzli reguliran je [Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona](#), [Statutom Univerziteta u Tuzli](#), [Pravilima studiranja na prvom ciklusu na Univerzitetu u Tuzli](#) i [Pravilima i procedurama za prijem i upis studenta u prvu godinu prvog i integriranog prvog i drugog ciklusa studija na Univerzitetu u Tuzli](#). U navedenim pravilnicima jasno su definisana pravila i procedure za prijem i upis studenata na prvi ciklus studija. Pravo učešća, bodovanje i rangiranje kandidata definisani su, takodje, Pravilima i procedurama za prijem i upis u prvi ciklus studija kao i [Konkursom za upis studenata u prvu godinu prvog i integriranog prvog i drugog ciklusa studija na fakultete/akademiju Univerziteta u Tuzli](#). Konkurs za upis studenata na prvi ciklus studija Turizmologije, kao i za ostale studijske programe Univerziteta u Tuzli, objavljuje se javno na web stranici Univerziteta u Tuzli (<https://untz.ba/>) kao i u dnevnoj štampi. Privremene i konačne rang liste objavljuju se na oglasnim pločama fakulteta, odnosno za prvi ciklus studija Turizmologija na web stranici PMF - <http://pmf.untz.ba/>. Kandidati nezadovoljni rezultatima imaju pravo na pismeni prigovor i uvid u rad koju podnose u zakonski propisanom roku.

Prijedlog upisne politike, odnosno broj studenata koji se prima na prvi ciklus studija Turizmologije utvrđuje se na Vijeću studijskog odsjeka za geografiju, i šalje se na usvajanje na Naučno-nastavnom vijeću Prirodno-matematičkog fakulteta. Usvojeni prijedlog Naučno-nastavno vijeće dostavlja Senatu Univerziteta u Tuzli na usvajanje. Nakon usvajanja odluke o broju studenata Senat odluku upućuje u dalju proceduru, odnosno osnivaču na odobrenje usvojenih kvota. Analiza tržišnih potreba i raspoloživih resursa se uzimaju u obzir, kada je reč o upisu na prvi ciklus studija Turizmologija. Kako navode u samoevaluaciji, na Vijeću studijskog odsjeka za geografiju, upisna politika uzima u obzir nekoliko faktora: broj svršenih studenata prijavljenih na evidenciji Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, broj prijavljenih studenata za upis u odnosu na broj raspoloživih mjesta u prethodnoj akademskoj godini, broj maturanata na području Tuzlanskog kantona, ljudski i prostorni resursi potrebni za realizaciju studijskog programa. Prirodno-matematički fakultet u Tuzli prilikom pokretanja novih studijskih programa organizuje javne rasprave.

U SEI u okviru Priloga 6. vidljiv je interes za studijski program Turizmologija, odnosno moguće je pratiti broj upisanih studenata po godini studija.

Statutom Univerziteta u Tuzli kao i Pravilima studiranja na prvom ciklusu na Univerzitetu u Tuzli definiše se način napredovanja studenata na prvom ciklusu studija, upis u naredni semestar, obnova studijske godine, način ispitivanja i ostali relevantni podaci. Takođe, prilikom upisa i napredovanja u studiju Univerzitet u Tuzli, samim tim i studijski program za Turizmologiju, osigurava jednake uslove za sticanje znanja i kompetencija za cjelokupnu studentsku populaciju (studenti s posebnim potrebama, strani studenti) bez obzira na njihovu nacionalnu, etničku, rasnu, spolnu pripadnost, a u skladu sa članom 6. Statuta Univerziteta u Tuzli. Prema članu 206. Statuta Univerziteta, studentu koji ima status studenta sa posebnim potrebama, može se odobriti savladavanje studijskog programa, podučavanje i provjera znanja pod posebnim uslovima, koje utvrđuje Senat Univerziteta, na prijedlog [Centra za podršku studentima sa posebnim potrebama](#).

Visokoškolska ustanova, PMF u Tuzli, kontinuirano prikuplja podatke i analizira uspjeh studenata, na nivou studijskog programa daje se analiza prolaznosti studenata (SEI Turizmologija Prilog 9). Na prvom ciklusu studija Turizmologija kontinuirano se vrši prikupljanje podataka o uspješnosti studenata na ispitima, te se analiza prolaznosti vrši nakon svakog ispitnog roka sačinjavanjem izvještaja o prolaznosti studenata na ispitima za svaki predmet pojedinačno, kao i zbirnog izvještaja za cijeli studijski program. Izvještaj o analizi prolaznosti razmatra Vijeće studijskog odsjeka za geografiju i predlaže mjere za poboljšanje prolaznosti. Prema članu 52 Statuta univerziteta u Tuzli Senat evaluira rezultate prolaznosti studenata po okončanju zimskog semestra i akademske godine, te utvrđuje mjere za unapređenje stanja u naučno – nastavnom procesu u cjelini i u pojedinim segmentima.

Akademsko napredovanje studenata se osigurava podrškom nastavnika i saradnika u vremenu predviđenom za konsultacije. Nastavnici i saradnici su dužni pružati pomoć studentima putem konsultacija (Statut univerziteta u Tuzli, član 213) u trajanju od 5 sati i davati im podršku pri izvršavanju samostalnih zadataka i pripremati ih za savladavanje sadržaja i provjera znanja, a samim time i pratiti napredak studenata. Konsultacije za svakog nastavnika su istaknute na vratima kabineta i dostupne na web stranici Fakulteta <http://pmf.untz.ba/>. Pored kabinetskih konsultacija predviđenih propisima, svi nastavnici i saradnici su dostupni za pružanje podrške studentima i putem elektronske pošte.

2.2.4.2 Procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, a što podrazumijeva i priznavanje neformalnog i informalnog učenja su uspostavljene. Procedure za priznavanje su u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju

Akademsko priznavanje vrši se isključivo u svrhu nastavka školovanja na Univerzitetu u Tuzli. [Pravilnikom o načinu i postupku priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija na Univerzitetu u Tuzli](#) (prečišćen tekst, 29. 5. 2020) uređuje se način, kriteriji i postupak priznavanja visokoškolskih kvalifikacija, stečenih u inostranstvu, u svrhu nastavka obrazovanja na Univerzitetu u Tuzli.

Priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja vrši se u skladu sa Lisabonskom konvencijom i njenim pratećim dokumentima, uz prethodno pribavljanje informacija od Centra za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja o stranim visokoškolskim ustanovama i programima na kojima je stečena diploma. Inostrani studenti koje žele da nastave studiranje na PMF u Tuzli na prvom ciklusu Turizmologije, podliježu navedenom pravilniku.

Takođe, Univerzitet u Tuzli [Pravilnikom o uslovima i postupku ekvivalencije ranije stečenih akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja sa novim zvanjima koja se stiču na Univerzitetu u Tuzli](#), omogućava izjednačavanje i usklađivanje kvalifikacija stečenih prije prelaska na Bolonjski sistem visokog obrazovanja.

Dalje, [Pravila studiranja na I ciklusu](#) preciziraju uslove i način prelaska studenata sa drugih univerziteta ili promjenu studijskog programa i priznavanje ranije položenih ispita. Prema Članu 23 položeni ispiti na prethodno upisanom studijskom programu priznaju se ako predmeti iz kojih su ispiti položeni, po svom sadržaju i obimu odgovaraju nastavnom predmetu drugog studijskog programa od najmanje 80%. Priznavanjem ispita priznaje se i ocjena kojom je student ocijenjen, te broj bodova u skladu sa nastavnim planom studijskog programa. Studenti prvog ciklusa Turizmologije ukoliko učestvuju u međunarodnoj mobilnosti i polože ispite u toku razmene, priznavanje ispita se vrši prema odredbama [Pravilnika o međunarodnoj mobilnosti](#).

2.2.4.3 Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili

Studentu koji je uspješno izvršio sve obaveze utvrđene studijskim programom, Univerzitet u Tuzli izdaje diplomu. Svečana promocija diplomanata Univerziteta u Tuzli organizuje se dva puta godišnje, u junu i decembru. Postupak izdavanja uvjerenja o diplomiranju, diplome i dodatka diplomi je jasno definisan i dosljedno se primjenjuje, u skladu sa Statutom Univerziteta u Tuzli i Pravilima studiranja na I ciklusu studija. Uz diplomu, izdaje se i dodatak diplomi koji je javna isprava. [Obrazac Dodatka diplomi](#) dostupan je na web stranici Univerziteta. [Pravilnik o formi i grafičkim standardima diplome i dodatka diplomi o završenim ciklusima studija](#) definiše formu diplome i grafičke standarde za izradu diplome i dodatka diplomi.

Na zahtjev studenta izdaju se i druge isprave o studiju kojima se potvrđuje status studenta kao i drugi podaci o kojima se vodi službena evidencija (uvjerenje o diplomiranju, uvjerenje o položenim ispitima, uvjerenje o uspjehu u toku studija i sl.) a za izdavanje ovih isprava zadužena je Studentska služba Prirodno-matematičkog fakulteta. Bachelori turizmologije osposobljeni su za rad u: hotelijerskim preduzećima, saobraćajno-turističkim preduzećima, kulturnim i drugim institucijama koje bilježe turističku posjećenost (muzeji, galerije, zaštićena područja i kulturno-historijska područja, vjerski objekti i sl.); u tijelima državne i lokalne uprave; vezano za poslove informacije, komunikacije, dokumentacije, u vladinim i nevladinim organizacijama, turističkim uredima, tour operaterima, u istraživanju tržišta, izdavaštvu, medijima; na poslovima prikupljanja i obrade prostornih podataka u naučnim ustanovama i prostorno-planerskim ustanovama.

U posmatranom periodu na prvom ciklusu Turizmologije izdato je ukupno 23 diplome, što se potvrđuje SEI Prilogom 14.

Ocjena ispunjenosti kriterija:

4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje	Ocjena ispunjenosti kriterija
---	-------------------------------

		<i>NE</i>	<i>DI</i>	<i>ZI</i>	<i>PI</i>	<i>FO</i>
1.	Upis studenata na studijski program bilo kojeg ciklusa vrši se na osnovu zakonskih odrednica, jasnih i transparentnih kriterija koji uključuju provjere znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata i uspjeh u prethodnom školovanju, a u skladu sa analiziranim društvenim potrebama i obezbijedenim resursima za izvođenje programa. Konkurs za upis se javno objavljuje na web stranici ustanove i u medijima				X	PI
2.	Procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, a što podrazumijeva i priznavanje neformalnog i informalnog učenja su uspostavljene. Procedure za priznavanje su u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju			X		
3.	Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili				X	

Legenda: *NE-neispunjen, DI-djelimično ispunjen, ZI-znatno ispunjen, PI-potpuno ispunjen, FO-finalna ocjena*

Preporuke Komisije stručnjaka:

Na osnovu detaljne analize dokumentacije, uvida u Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa Turizmologija – prvi ciklus, pregleda dostupnih web sadržaja, te uzimajući u obzir ocjene Komisije formulišu se sljedeće preporuke za daljnje unapređenje kriterija:

- U budućnosti je potrebno da Prirodno-matematički fakultet jasno definiše pravila priznavanja neformalnog i informalnog učenja.

2.2.5 LJUDSKI POTENCIJALI

2.2.5.1 Broj i kompetentnog akademskog (nastavnici i saradnici) i neakademskog osoblja za kvalitetnu realizaciju studijskog programa je u skladu sa odgovarajućim aktom nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje

[Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona](#) utvrđeni su uslovi za rad visokoškolskih ustanovu u Tuzlanskom kantonu, a tiču se kadrovskih, prostornih i materijalno tehničkih uslova za obavljanje nastavnog, naučno-istraživačkog i umjetničkog rada. Članovi 16. do 27. Standarda i normativa propisuju potreban broj akademskog, administrativnog i tehničkog osoblja u radnom odnosu sa punim radnim vremenom kako bi visokoškolska ustanova mogla obavljati djelatnost visokog obrazovanja.

U skladu sa Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona, rad studijskog programa Turizmologija podržava potreban broj zaposlenog akademskog osoblja, na Univerzitetu u Tuzli, s punim radnim vremenom. Članom 17., stavom 2. Standarda i normativa propisano je da visokoškolska ustanova može obavljati djelatnost visokog obrazovanja ako ima najmanje ½ nastavnika u radnom odnosu sa punim radnim vremenom, u odnosu na ukupan broj predavanja na svim studijskim godinama studijskog programa koji se realizira na području Tuzlanskog kantona.

U akademskom procesu na Odsjeku za geografiju učestvuje 10 nastavnika i saradnika u stalnom radnom odnosu, i to: 8 vanrednih profesora i 2 viša asistenta. Za potrebe nastavnog procesa angažiraju se i spoljni saradnici, 2 viša asistenta te 2 asistenta izabrani na Odsjeku za geografiju, a po potrebi i izabrani stručnjaci iz prakse. Shodno sadržaju studijskog programa i matičnosti predmeta u realizaciji studijskog programa Turizmologija angažovani

su nastavnici i saradnici drugih fakulteta Univerziteta u Tuzli: Tehnološki, Ekonomski, Pravni, Filozofski i Fakultet za tjelesni odgoj i sport.

Predavanja na studijskom programu Turizmologija izvode nastavnici zaposleni na Univerzitetu, dok vježbe, u većem broju, izvode spoljni saradnici, sa izborom na Univerzitetu u Tuzli.

Prema Standardima i normativima, minimalno sedmično opterećenje nastavnika je 6 sati predavanja, a maksimalno 10, prosječno na godišnjem nivou. Angažman nastavnog osoblja se usvaja u okviru Plana realizacije nastave, najprije na Naučno-nastavnom vijeću PMF a zatim na Senatu Univerziteta u Tuzli. Opterećenost nastavnika i saradnika je detaljno prikazana u dokumentaciji koja je priložena uz Samoevaluacijski izvještaj. U Prilogu 2. i 16. data je opterećenost nastavnog kadra za pet godina, vidljiv je stepen opterećenosti koji se kreće od 1,0 do 1,3. U Prilogu 15. se mogu pratiti podaci o akademskom osoblju, broj vlastitog i gostujućeg kadra, čiji se omjer kreće od 0,5 do 1,4, a pokrivenost nastave vlastitim kadrom je do 69%. Prvi ciklus studija Turizmologije trenutno ne angažuje nastavni kadar iz inostranstva. U navedenom prilogu takođe je dat i pregled ukupnog broja studenata i dat omjer student/nastavnik, koji se kreće od 0,9 do 2,2.

U skladu sa normama opterećenosti, za realizaciju studijskog programa Turizmologija angažovan je dovoljan broj akademskog i neakademskog osoblja.

2.2.5.2 Visokoškolska ustanova ima definiranu politiku upravljanja ljudskim potencijalima sa jasnim i transparentnim kriterijima za zapošljavanje akademskog osoblja, zaduženjima, opterećenjem i odgovornostima, kriterijima za profesionalni razvoj, napredovanje i stručno usavršavanje akademskog osoblja i mehanizme za praćenje rada akademskog osoblja sa mjerama za unapređenje

Politika upravljanja ljudskim resursima reguliše se važećim [Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona](#) i [Statutom Univerziteta u Tuzli](#). Ovim aktima definisani su uslovi i procedure za izbor i zasnivanje radnog odnosa, kao i napredovanje u više zvanje. Statut Univerziteta u Tuzli, u članovima od 235. do člana 263., detaljno definišu proceduru izbora akademskog osoblja (period izbora akademskog osoblja, način pokretanja procedure, uslove i kriterije za izbor, promjenu naučne oblasti u srodnu prilikom napredovanja, istek izbornog perioda, procedure objavljivanja internog i javnog konkursa, imenovanja komisije za sačinjavanje izvještaja, rokove, te kriterije bodovanja uslova za izbor u zvanje). Nastavnici i saradnici na Odsjeku za geografiju biraju se u jednu od tri uže naučne oblasti: *Fizička geografija*, *Antropogeografija* i *Regionalna geografija*. U skladu s Članom 248. Statuta akademsko osoblje na Univerzitetu ne može istovremeno posjedovati izbor u dva ili više različitih akademskih zvanja, ali nastavnicima izabranim u naučno-nastavno zvanje na jednoj užoj naučno-nastavnoj oblasti, na vlastiti zahtjev, će se omogućiti izbor u više zvanje na drugoj srodnoj užoj naučnoj oblasti ukoliko ispunjavaju uslove za izbor u više zvanje (Član 249. Statuta).

Napredovanje zaposlenog akademskog osoblja na studijskom programu prvog ciklusa Turizmologije vrši se putem internog konkursa, a nastavnik ili saradnik dužan je šest mjeseci prije isteka izbora u zvanje podnijeti zahtjev Naučno-nastavnom vijeću za pokretanje procedure izbora. Interni konkurs se objavljuje na web stranici Univerziteta. Zapošljavanje akademskog osoblja i izbor u zvanje bez zasnivanja radnog odnosa se vrši putem javnog konkursa koji se objavljuje na web stranici i u dnevnim novinama, a postupak izbora i zapošljavanja se vrši prema procedurama utvrđenim navedenim članovima Statuta. Saglasnost za raspisivanje javnog konkursa daje Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona, a na osnovu Odluke Senata Univerziteta u Tuzli u kojoj su detaljno obrazloženi razlozi pokretanja procedure izbora sa ili bez zasnivanja radnog odnosa bazirani na potrebama u nastavnom procesu. Konkursi se u pravilu objavljuju u februaru mjesecu za narednu akademsku godinu u skladu s projekcijama potreba u nastavnom procesu, ali i u toku akademske godine kada za to postoji potreba. Takođe, ukoliko na studijskom programu Turizmologije postoji potreba za angažovanjem nastavnika ili saradnika sa drugih univerziteta raspisuje se javni konkurs za izbor u zvanja na užim naučnim oblastima na kojima Univerzitet nema dovoljan broj izabranih nastavnika sa ili bez radnog odnosa. Prilikom provođenja konkursne procedure osigurava se pravična i transparentna procedura, s poštovanjem definisanih rokova i mogućnošću ulaganja žalbe po završenoj konkursnoj proceduri. Članovi od 251. do 255. Statuta propisuju postupak objave javnog konkursa, imenovanje komisije za izbor, sačinjavanje Izvještaja, kriterije bodovanja i rokove.

Opis poslova radnog mjesta nastavnika i saradnika u okviru četrdestočasovne radne sedmice bliže se utvrđuje [Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona, Standardima i normativima visokog obrazovanju Tuzlanskog kantona](#) i [Statutom Univerziteta u Tuzli](#).

U samoevaluacijskom izvještaju studijskog programa Turizmologija - prvi ciklus navode da je profesionalno usavršavanje nastavnika i saradnika na zadovoljavajućem nivou. Međutim, smatraju, što je i potvrđeno prilikom posjete, da finansijska sredstva koja se izdvajaju za učešća na konferencijama, objavljivanje naučno-istraživačkih radova, sticanje naučnog stepena magistra i doktora nauka nisu dovoljna. Takođe, pristup bibliotečkim bazama podataka i nabavljanje literature predstavlja otežavajuće okolnosti za profesionalni razvoj. Opterećenje nastavnika izvođenjem nastave, a samim time i nemogućnost nastavnika da se posvete naučno-istraživačkom radu kao i nezapošljavanje saradnika koji predstavljaju mogućnost razvoja vlastitog kadra mogu ugroziti budućnost i održivost studijskog programa. Univerzitet u Tuzli posjeduje mehanizme za praćenje rada akademskog osoblja sa mjerama za unapređenje. [Pravilnik o studentskoj evaluaciji kvaliteta izvođenja nastave](#) uređuje postupak evaluacije izvođenja nastave od strane studenata putem anketiranja. Ankete za cilj imaju evaluaciju kvaliteta izvođenja nastave na nastavnom predmetu u toku semestra. Ovaj Pravilnik također propisuje mjere za unaprjeđenje kvalitete, odnosno korektivne mjere u cilju postizanja zadovoljavajućeg kvaliteta nastavnog procesa na predmetima ili kod predmetnog nastavnika.

Na Odsjeku za geografiju, trenutno je realno opterećenje nastavnika u nastavnom procesu od 7 do 8 sati predavanja sedmično u prosjeku, na godišnjem nivou, a ovo opterećenje uključuje i sate na prvoj godini Studijskog programa Geografija, te smanjeno opterećenje zaposlenika Odsjeka koji obnaša funkciju voditelja odsjeka, a sve u skladu sa Standardima i normativima. Opterećenje spoljnih saradnika regulisano je internim aktom Univerziteta pod nazivom [Smjernice za izradu plana realizacije nastave](#) koje usvaja Senat za svaku akademsku godinu, a opterećenje saradnika angažiranih za izvođenje vježbi iznosi između 6 i 15 sati sedmično, prosječno na godišnjem nivou, a zavisi od zvanja i radnog odnosa saradnika kod drugog uposlenika. Dakle, nastavni proces edukacije bachelora turizmologije realizira dovoljan broj

nastavnog kadra u radnom odnosu s punim radim vremenom u skladu sa Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona.

Voditelj Odsjeka za geografiju, kao i menadžment Fakulteta prate realizaciju nastavnog procesa. Takođe, Vijeću studijskog odsjeka i Naučno-nastavnom vijeću fakulteta daju prijedloge za napredovanje u više zvanje, kao i za izbor u saradnička zvanja asistenta i višeg asistenta. Odnosno, utvrđuju potrebe za izvođenjem nastavnog procesa na prvom ciklusu studija Turizmologije, čime se potvrđuje da se radi na poboljšanju kvaliteta stanja. Na nivou Fakulteta se izrađuju kadrovske baze koje sadrže broj nastavnika po zvanjima, broj saradnika, projekcije potreba u narednim akademskim godinama, kao i planirani odlazak u penziju. Ove baze služe administrativnim službama na Univerzitetu u Tuzli za upravljanje ljudskim resursima. Statistički podaci o akademskom osoblju i opterećenosti nastavnika i saradnika dati su u Prilozima 15. i 16. SEI.

2.2.5.3 Akademsko osoblje je posvećeno istraživačkom, odnosno naučno-istraživačkom i umjetničkom radu, posebno kroz međunarodne naučno-istraživačke projekte, te zajedničke aktivnosti mentora i studenta na iznalaženju grantova ili stipendija

Akademsko osoblje angažovano na prvom ciklusu studija Turizmologije, odnosno zaposleno na Odsjeku za geografiju posvećeno je naučno-istraživačkom radu. Akademsko osoblje Odsjeka za geografiju učestvovalo je u sedam domaćih i međunarodnih naučno-istraživačkih projekata u periodu od pet godina (2020-2024). U Prilogu 17. SEI data je Lista naučno-istraživačkih projekata. Učešće u projektima je vidljivo na sajtu Prirodno-matematičkog fakulteta: učešće na [NIR projektima](#), [ERASMUS+ projektima](#) i [komercijalnim projektima](#). Nastavnici i saradnici redovno učestvuju na međunarodnim i domaćim konferencijama, što je vidljivo iz Priloga 23 SEI (učešće na preko 20 konferencija u periodu 2020-2024), kao i na web stranici <http://pmf.untz.ba/konferencije/>. Takođe, objavljuju radove u međunarodnim i domaćim časopisima (SEI Prilog 19), preko 70 objavljenih radova u periodu 2020-2024. godina ([vidljivo i na sajtu PMF](#)).

Nastavnici i saradnici Odsjeka za geografiju urednici su, članovi redakcija, recenzenti domaćih i međunarodnih časopisa i zbornika (*Acta Geographica Bosniae et Herzegovinae*, *Geografski pregled* itd.). Akademsko osoblje učestvuje u organizaciji domaćih i međunarodnih konferencija kao članovi naučnih odbora. Mentori su završnih radova na II ciklusu na matičnom odsjeku, a mentori su i pri izradi doktorskih disertacija na matičnom odsjeku. Akademsko osoblje zaposleno na Odsjeku za geografiju je izdalo i znatan broj [monografija](#), [udžbenika](#) i [knjiga](#) (SEI Prilozi 20, 21. i 22). Naučne reference - [CV](#) akademskog osoblja Odsjeka za geografiju navedene su u Prilogu 3 SEI.

Prilikom posjete visokoškolskoj ustanovi akademsko osoblje je navelo kao problem ograničena finansijska sredstva, što otežava aktivnosti naučno-istraživačkog rada. Međutim, kroz projektne aktivnosti Odsjek za geografiju uspeva da nabavi neophodnu opremu za istraživanje. GIS laboratorija s 11 desktop računara, je nabavljena putem projekata iz programa Erasmus+ naziva *GEOWEB, Modernising geodesy education in Western Balkan with emphasis on competences and learning outcomes*. Takođe, akademsko osoblje, dijelom, ulaže vlastita sredstva ili pronalazi druge načine finansiranja (projekte, druge institucije) kako bi se bavilo naučno-istraživačkim radom i profesionalno razvijalo.

Studenti su imali priliku uzeti učešće u realizaciji naučno-istraživačkog projekata *Biodiverzitet za lokalni razvoj - Inovativni model participativnog upravljanja zaštićenim pejzažom Konjuh u Bosni i Hercegovini*, čiji je rezultat foto monografija.

2.2.5.4 Administrativnom i pomoćnom osoblju je omogućeno usavršavanje kroz učešće na obukama, posebno u vezi informatičkih sistema i sistema upravljanja

Administrativno osoblje Fakulteta (pomoćnik generalnog sekretara, šef studentske službe, referenti u studentskoj službi, bibliotekar i tehnički sekretar dekana) opslužuje rad pet odsjeka na Prirodnomatemičkom fakultetu. Broj administrativnog osoblja koje opslužuje rad fakulteta definisan je prema broju studenata na fakultetima - organizacionim jedinicama Univerziteta u Tuzli, a propisan je [Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona](#). Na ukupan broj studenata Fakulteta u akademskoj 2024/2025. godini zaposlen je dovoljan broj administrativnog osoblja u Studentskoj službi, odnosno 1 referent studentske službe. Tehničko osoblje (domar, spremačice i portiri) angažirano je prema [Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Tuzli](#) i predstavlja zaposlenike zajedničkih službi Univerziteta. Na Fakultetu, u skladu s članom 27. Standarda i normativa zaposlen je potreban broj radnika za održavanje higijene objekta i opreme, a također u skladu s Članom 26. zaposlen je i potreban broj radnika za održavanje objekta i opreme.

Administrativnom i pomoćnom osoblju omogućeno je usavršavanje što je regulisano [Pravilnikom o usavršavanju radnika Univerziteta u Tuzli](#). Nenastavnom osoblju koje je uključeno u rad PMF u Tuzli, a i u rad studijskog programa Turizmologija na prvom ciklusu studija, pruža se mogućnost obuka koje su u skladu sa novim trendovima informacionih tehnologija, a sve prema potrebama neakadenskog osoblja. Dodatno, administrativno osoblje može učestvovati u treninzima u sklopu projekata ERASMUS+, čiji se konkursi objavljuju redovno na Web stranici Univerziteta. Prilikom posjete PMF-u u Tuzli, administrativno osoblje je potvrdilo da im se pruža prilika za stručno usavršavanje i da učestvuju na različitim obukama i seminarima, kao i na Erasmus projektima razmene administrativnog osoblja.

Ocjena ispunjenosti kriterija:

5. Ljudski potencijali		Ocjena ispunjenosti kriterija				
		NE	DI	ZI	PI	FO
1.	Broj i kompetentnog akademskog (nastavnici i saradnici) i neakadenskog osoblja za kvalitetnu realizaciju studijskog programa je u skladu sa odgovarajućim aktom nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje				X	ZI
2.	Visokoškolska ustanova ima definiranu politiku upravljanja ljudskim potencijalima sa jasnim i transparentnim kriterijima za zapošljavanje akademskog osoblja, zaduženjima, opterećenjem i odgovornostima, kriterijima za profesionalni razvoj, napredovanje i stručno usavršavanje akademskog osoblja i mehanizme za praćenje rada akademskog osoblja sa mjerama za unapređenje			X		
3.	Akademsko osoblje je posvećeno istraživačkom, odnosno naučno-istraživačkom i umjetničkom radu, posebno kroz međunarodne naučno-istraživačke projekte, te zajedničke aktivnosti mentora i studenta na iznalaženju grantova ili stipendija				X	
4.	Administrativnom i pomoćnom osoblju je omogućeno usavršavanje kroz učešće na obukama, posebno u vezi informatičkih sistema i sistema upravljanja			X		

Legenda: NE-neispunjen, DI-djelimično ispunjen, ZI-znatno ispunjen, PI-potpuno ispunjen, FO-finalna ocjena

Preporuke Komisije stručnjaka:

Na osnovu izvršenog uvida u ljudske potencijale studijskog programa prvog ciklusa Turizmologije, dostavljenu dokumentaciju, Samoevaluacijski izvještaj, informacije objavljene na zvaničnim web-stranicama, te kroz razgovore sa upravom Fakulteta, akademskim i adiministarivnim osobljem, studentima, alumnijima i predstavnicima privrede, Komisija daje sljedeće preporuke za unapređenje ovog kriterija:

- Potrebno je da Prirodno-matematički fakultet u narednom periodu unaprijedi mjere analize kompetentnosti osoblja.
- Kako bi se unaprijedio profesionalni razvoj, napredovanje i stručno usavršavanje akademskog osoblja, treba osmisliti kako finansijski dodatno podržati nastavno osoblje.
- Dodatno razvijati mehanizme podrške naučno-istraživačkom radu, pokušati iznaći načine da se akademsko osoblje rastereti nastavnim procesom i administracijom, kako bi se moglo više posvetiti naučnom radu i projektnim aktivnostima. Više podsticati zajedničke aktivnosti mentora i studenata na pronalaženju grantova i stipendija.
- Administrativno osoblje u budućnosti treba više podsticati na učešće u projektima razmjene administrativnog osoblja, naročito u ERASMUS+ projektima.

2.2.6 RESURSI I FINANSIRANJE

2.2.6.1 Resursi za izvođenje studijskog programa koji u skladu sa Preporukama Agencije o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH i odgovarajućim aktom nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje su dostatni i dostupni studentima

Visokoškolska ustanova raspolaže adekvatnim infrastrukturnim resursima (učionice, laboratorije, pojedinačni i grupni prostori za učenje, prostorije za nastavno osoblje i stručne i administrativne službe) za realizaciju studijskog programa Turizmologija prvi ciklus.

Stanje resursa i planovi obnavljanja resursa, tretiraju se kroz akte Procedure donošenja i evaluacije studijskih programa, usvojene od strane Senata 20. 4. 2011. godine i [Pravilnik o internim procedurama u postupku javnih nabavki roba, usluga i radova na Univerzitetu u Tuzli](#), usvojen od strane Upravnog odbora Univerziteta 22. 2. 2007. godine. Univerzitet u Tuzli jednom godišnje vrši reviziju efikasnosti korištenja materijalno-tehničkih resursa, njihove dostupnosti i adekvatnosti u cilju podrške nastavnom procesu.

Na Prirodno-matematičkom fakultetu trenutno je raspoloživo 4498,8 m² prostora. Od toga je devet učionica sa ukupno 478 kvadratnih metara, dvije računarske sale sa prostorom od ukupno 66,56 m², jedna laboratorija za GIS sa 45,35 m² i laboratorije koje koriste studenti hemije, fizike i biologije sa ukupno 822,2 m².

Prilikom posjete Prirodno-matematičkom fakultetu, komisija se mogla uvjeriti u raspoloživost prostora za nastavu, učenje i naučno-istraživački rad. Smatramo da je prostor sasvim adekvatan za potrebe studijskih programa, studenata i osoblja.

2.2.6.2 Obavezna i specifična potrebna opremu za izvođenje studijskog programa/predmeta prema zahtjevima naučne oblasti/uže naučne oblasti je dostupna. Visokoškolska ustanova, osigurava obaveznu i dopunsku literaturu za svaki pojedini predmet koja po sadržaju podržava realizaciju predmeta

Na Prirodno-matematičkom fakultetu trenutno je raspoloživo 4498,8 m² prostora. Od toga je devet učionica sa ukupno 478 kvadratnih metara.

Studijski odsjek Geografija raspolaže sa dvije učionice 90 m², od čega je jedna učionica i laboratorija za GIS opremljena sa 11 računara, te četiri nastavnička kabineta ukupne površine 63 m². Po potrebi se koriste i nastavnički kabineti drugih odsjeka Fakulteta.

Prirodno-matematički fakultet posjeduje usvojene [silabuse](#) za sve predmete, u kojima je navedena dostupna odgovarajuća literatura za sve predmete. U razgovoru sa studentima, potvrđeno je da u kontaktu sa predmetnim profesorima, preko platforme eUniversity, studenti prvog ciklusa studija Turizmologije i na taj način dobiju potrebnu obaveznu i dopunsku literaturu. Na nivou Univerziteta donesen je [Pravilnik o radu sa korisnicima usluga Univerzitetske biblioteke](#), kao i [Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu sa korisnicima usluga Univerzitetske biblioteke](#).

2.2.6.3 Visokoškolska ustanova čini dostupnim studentima i akademskom osoblju dovoljan broj kompjuterskih prostorija sa pristupom internetu i biblioteku s adekvatnom prostorijom za čitanje, pretraživačima i naučnim i drugim bazama podataka

Na Prirodno-matematičkom fakultetu trenutno postoje dvije računarske sale ukupne površine 66,56 m², opremljene računarima za laboratorijske vježbe, sa osiguranim pristupom internetu. Broj računara i radnih mjesta usklađen je sa propisanim standardima. Svi članovi akademskog

osoblja imaju kancelarijski prostor s računarom i internetom. Praćenje prostornih kapaciteta vrše prodekani za NIR i za nastavu, na osnovu čega se planiraju rasporedi nastave, ispita i istraživačkih aktivnosti, uz mogućnost korištenja zajedničkih prostora Univerziteta.

Literatura koja je predviđena [silabusima](#) predmeta je dio bibliotečkog resursa sa ukupno 5200 printanih naslova iz oblasti prirodnih nauka, uz dostupne online bibliotečke servise. U biblioteci radi bibliotekar sa visokom stručnom spremom, koji dva dana sedmično radi na PMF-u. Uspostavljen je elektronski repozitorij završnih radova svih ciklusa studija. Univerzitet u Tuzli posjeduje i digitalni repozitorij PHAIDRA za trajno arhiviranje i dostupnost publikovanih i nepublikovanih radova uz poštivanje autorskih prava.

Odsjek za geografiju i PMF imaju dugogodišnju saradnju sa Narodnom i Univerzitetskom bibliotekom „Derviš Sušić“ u Tuzli.

Komisija je tokom posjete izvršila uvid u sve resurse, uključujući biblioteku i potvrdila da Fakultet obezbjeđuje kvalitetne bibliotečke usluge i odgovarajuće resurse koji podržavaju nastavni proces i naučno-istraživački rad.

2.2.6.4 Visokoškolska ustanova prati realizaciju plana ulaganja u fizičke resurse i opremu za naučno-istraživački rad i nastavno-obrazovnu djelatnost

Visokoškolska ustanova prati realizaciju plana ulaganja u fizičke resurse i opremu za naučno-istraživački rad i nastavno-obrazovnu djelatnost. Univerzitet u Tuzli ima [Strategiju razvoja Univerziteta u Tuzli za period 2021-2027. godine](#), koja za cilj ima osiguravanje adekvatnih resursa za učenje i podršku studentima, kao i unapređenje nastavnog procesa.

Kako bi obezbijedio odgovarajuće prostorne i materijalne resurse za studente i zaposlenike (učionice, laboratorije, opremu, bibliotečke fondove, računare te individualne i grupne prostore za učenje), Univerzitet svake godine u Finansijskom planu i Planu nabavki predviđa sredstva za te potrebe. Univerzitet ima jasno definisan investicioni plan i kontinuirano izdvaja finansijska sredstva za održavanje i adaptaciju objekata, kao i za nabavku opreme i literature. Kontinuirano se vrši nabavka materijala i opreme za naučno-istraživački rad, prvenstveno zahvaljujući angažmanu nastavnika i saradnika Prirodno-matematičkog fakulteta u projektima finansiranim od strane Evropske Unije i Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.

Pored toga, Fakultet putem ureda za naučno-istraživački rad redovno učestvuje na konkursima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke za finansiranje ili sufinansiranje naučno-istraživačkih i razvojnih projekata, čime se omogućava nabavka savremene opreme neophodne za nastavni i istraživački rad.

2.2.6.5 Visokoškolska ustanova osigurava kroz ugovorne odnose sa drugim VŠU i istraživačkim centrima mogućnost korištenja njihovih resursa

Spremnost studijskog programa Turizmologija za internacionalizaciju vidljiva je kroz učešće studenata u mobilnostima, kao i kroz mobilnosti akademskog osoblja, bilo dolaznog ili odlaznog, u sklopu međunarodnih programa poput ERASMUS-a. Ovi podaci jasno pokazuju da Univerzitet u Tuzli kontinuirano unapređuje međunarodnu komponentu nastavnih planova i procesa. Studenti imaju obavezu, da u toku prvog ciklusa obave stručnu praksu u javnim institucijama i turističkim preduzećima na području Tuzlanskog Kantona i šire. Praksa se izvodi na osnovu [sporazuma o saradnji](#) koje osigurava Prirodno-matematički fakultet u Tuzli sa institucijama, preduzećima, ustanovama, brojnim hotelima, muzejima, turističkim agencijama, kao što su:

- Međunarodni aerodrom Tuzla,
- Turistička zajednica grada Tuzlanskog kantona,
- Turistička zajednica grada Tuzla.

11.10		
11.10 – 12.00	Sastanak sa akademskim osobljem studijskog/ih programa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dr.sc. Avdul Adrović, red.prof. 2. Dr. sc. Vesna Hadžiavdzić, red. prof. 3. Dr. sc. Sanida Bektić, red.prof. 4. MA Suada Cipurković, viši asistent 5. Dr sc. Alma Kadušić, vanredni profesor 6. Dr sc. Sabahudin Smajić, vanredni profesor 7. Dr sc. Edin Hadžimustafić, vanredni profesor 8. Dr. sc. Željka Stjepić Srkalović, viši asistent
12.00 - 12.10	Pauza	Komisija stručnjaka odvojeno
12.10 - 13.00	Sastanak sa predstavnicima studenata prve i druge godine studijskog/ih programa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Melika Mehmedbegović (studentica 1.god Biologija) 2. Fatima Šakušić (studentica 2.god Biologija) 3. Belma Isanović (studentica 1. god Turizmologija) 4. Aldin Smajlović (student 2. god Turizmologija) 5. Almina Merajić (studentica II ciklus Geografija) 6. Vildana Bešlić (studentica II ciklusa Biologije)
13.00 - 14.00	Ručak	Komisija stručnjaka odvojeno
14.00 - 14.45	Sastanak sa IT i administrativno-tehničkim osobljem organizacione jedinice kojoj pripadaju studijski programi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Irma Ibrišimović, MA, administrator eUniversity 2. Selma Plavšić, administrator eUniversity 3. Azra Žigić, tehnički sekretar 4. Merima Begić, BA, Inženjer za podršku elektronskom obrazovanju
14.45 - 15.00	Pauza	

15.00	Sastanak sa predstavnicima studenata treće i četvrte godine studijskog/ih programa	1. Nedžib Halilčević (student Molekularne biologije)	3.god
-		2. Lejla Malkić (studentica Primijenjene biologije)	3.god
15.45		3. Hanka Šakušić (studentica Molekularne biologije)	4.god
		4. Zula Hasanović (studentica Primijenjene biologije)	4.god
		5. Emir Muminović (student Turizmologija)	3. god
		6. Lejla Redžić (studentica Turizmologija)	4. god

Drugi dan posjete 12. 11. 2025.

9.00 - 9.45	Sastanak sa administracijom(pravni i finansijski sektor), studentskom službom i internacionalnim uredom organizacione jedinice kojoj pripadaju studijski programi	1. Tatjana Brekalo Jaganjac, pom.generalnog sekretara 2. Nedima Dudić, referent u studentskoj službi 3. Mirha Mujkanović, prof. engleskog jezika i književnosti, MA predstavnik Ureda za međunarodnu i međuuniverzitetsku saradnju 4. Admir Muharemović, referent za plan i analizu, odjel finansija
9.45 - 10.50	Obilazak prostorija koje koriste studijski programi u klasteru	1. Dr.sc.Mersiha Suljkanović, red.prof, prodekan za nastavu i studentska pitanja 2. Dr.sc.Elvis Baraković, vanr.prof., prodekan za naučnoistraživački rad 3. Dr.sc.Amela Hercegovac, red.prof, voditelj odsjeka Biologija 4. Dr.sc. Semir Ahmetbegović, vanredni profesor, voditelj odsjeka Geografija
10.50 - 11.00	Pauza	Komisija stručnjaka odvojeno
11.00 - 11.50	Razgovor sa predstavnicima alumna i predstavnicima tržišta rada sa kojima su povezani studijski programi u klasteru	Alumni: Irma Ibrišević Mirnes Brkić Amela Jusufović Azra Tuzlak Armina Imamović Emina Mešić Predstavnici tržišta rada: Larisa Čerimagić, Mikan Krstić –(Genomenon) Lejla Mujakić, Mensur Smajlović – (Zavod za zaštitu i korištenje kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa) Azra Musić – (MIOS) Sanel Hodžić – (MULTILAB) Denis Suljendić- (Pedagoški zavod Tuzlanskog kantona) Džemila Agić – (Centar za ekologiju i energiju) Adisa Goletić Vejzović – (Plava medical group) Slavica Mešić Vučinić,- ("ELLE-TRAVEL" d.o.o. Tuzla) Medira Čulum – (Stručni savjetnik za obrazovanje - geografija, Pedagoški zavod Tuzlanskog kantona) Jasmina Ovčina – (direktor CISP BiH) Dževad Halilčević- (Direktor Međunarodnog aerordoma Tuzla) Irma Nišić – (sekretar Turističke zajednice grada Tuzla) Maida Kudumović-(Hotel "Vertigos" Tuzla)

11. 50 - 12.00	Pauza	Komisija stručnjaka odvojeno
12.00 - 12.45	<i>Ukoliko Komisija procjeni da je potrebno dostaviti dodatnu dokumentaciju ili održati sastanak sa predstavnicima ustanove povodom određenih pitanja, o tome će obavijestiti kontakt osobu ustanove, koja će to i organizovati</i>	
12.45 - 13. 00	Ručak	Komisija stručnjaka odvojeno
13.00 - 14.00	Sastanak Komisije i priprema usmenog izvještaja	Komisija stručnjaka odvojeno
14.00 - 14.30	Predstavljanje usmenog Izvještaja predstavnicima visokoškolske ustanove, odnosno organizacione jedinice kojoj pripadaju studijski programi	Izvještavanje prisutnog osoblja VŠU (Rektor, dekan, nastavnici, tehničko i administrativno osoblje, studenti i drugi, sve grupe sa kojima se razgovaralo prethodnih dana) o glavnim nalazima i temama koje su relevantne za davanje preporuka, BEZ davanja mišljenja o ishodu
Na kraju drugog dana Komisije se dogovara o narednim koracima, utvrđuje vremenski okvir izrade izvještaja, podjele posla i slično.		